

jamk

Kestävä kehitys – hyvä tulevaisuus Lou- nais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä

Satu Nyman

Opinnäytetyö, ylempi AMK

Toukokuu 2023

Agrologi YAMK, Biotalouden kehittämisen tutkinto-ohjelma

Satu Nyman

Kestävä kehitys -hyvä tulevaisuus Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. **Toukokuu 2023**, 66 sivua

Biotalouskehittämisen tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö ylempi AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: Kyllä

Tiivistelmä

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä (LHKK) on opinnäytetyön toimeksiantaja, jonka toiminnassa on painotettu kestävä kehitys jo vuodesta 2014 lähtien. Kestävä kehitys on oppilaitoksen yksi strateginen painopistealue ja se on integroitu myös osaksi laatutyötä. LHKK on kestävä kehityksen sertifioitu oppilaitos, jonka toimintaa ohjaavat muun muassa oppilaitoksen strategia, kestävä kehityksen toimintaohjelma, vuosikello ja tutkintokohtaiset osaamislupaukset.

Ammatillisen koulutuksen opetuksessa tulevaisuusvalmiuksien edistäminen on tärkeä tavoite, kuten myös ekososiaalinen sivistys. Oppilaitoksella edistetään Agenda 2030:n toteutumista neljällä valitulla tavoitteella, joista tavoite Hyvä koulutus ohjaa kestävä osaamisen kehittämistä.

Teoreettisessa viitekehityksessä tarkasteltiin kestävä kehityksen olemusta ja siihen liittyvää nykytilaa lähinnä viranomaistoimijoiden tuottamien lähdeaineistojen kautta. Teoreettisessa viitekehityksessä painotettiin ekososiaalista sivistystä kestävä kehityksen edistäjänä. Kestävä kehityksen osaaminen ja sivistys viitoittavat kestävä tulevaisuutta, jossa koulutuksella on tärkeä yhteiskuntavastuun kantajan rooli.

Kestävä kehityksen teoreettisen viitekehityksen tarkastelun lisäksi toteutettiin kaksi Hyvä Tulevaisuus -kyselytutkimusta. Ensimmäinen kyselytutkimus toteutettiin maaliskuussa 2022 opiskelijoille ja toinen tammikuussa 2023 opetus- ja ohjaushenkilöstölle. Hyvä tulevaisuus kyselytutkimuksissa haluttiin selvittää kohderyhmien näkemyksiä oman koulutusalan hyvästä tulevaisuudesta ja hyvän tulevaisuuden mahdollistajista. Opiskelijakyselyjä palautettiin 183 kappaletta ja henkilökuntakyselyjä 26 kappaletta.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta, aineistoja tulkiten. Kyselytutkimusten tulosten esitystavat poikkeavat toisistaan, opiskelijakyselytulkinta haluttiin enemmän visuaaliseen muotoon mutta opetus- ja ohjaushenkilöstökyselyn tulosten esittelyssä päädyttiin sanalliseen raportointiin. Tutkimusaineistojen tuloksista saatiin näkemyksiä asetetulle tutkimuskysymykselle, mitä konkreettisia toimia oppilaitoksella toivotaan kehitettävän, jotta opiskelijoiden ja opetus- ja ohjaushenkilöstön hyvä tulevaisuus voidaan turvata. Kyselytutkimusten tuloksina saatiin paljon hyvää tietoa siirtymäksi yhä kestävämpään tulevaisuuteen ja kestävyysosaamisen lisäämiseksi konkreettisten kehittämissuositusten kautta, joten näkemykset hyvästä tulevaisuudesta olivat oleellinen näkökulma tutkittavaksi.

Avainsanat: Kestävä kehitys, Agenda 2030, ekososiaalinen sivistys, osaaminen, hyvä tulevaisuus

Nyman, Satu

Sustainable development- a good future in Southwest Häme educational municipality association

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, May 2023, 66 pages

Bioeconomy development degree program. Bachelor's Thesis

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The Lounais-Häme education municipality association (LHKK) is the client of the thesis, whose operations have emphasized sustainable development since 2014. Sustainable development is one of the educational institution's strategic priority areas and it is also integrated as part of quality work. LHKK is a sustainable development certified educational institution, whose activities are guided by, among other things, the strategy, sustainable development action program, annual clock and degree-specific competence promises. In the teaching of vocational education, the promotion of future readiness is an important goal, as is eco-social education. The educational institution promotes the implementation of Agenda 2030 with four selected goals, of which the goal good education guides the development of sustainable competence.

In the theoretical framework, the essence of sustainable development and the current state related to it were examined. The source material was mainly produced by authorities. The theoretical framework emphasized education as a promoter of sustainable development. Sustainable development know-how and eco social education point to a sustainable future where education plays an important role as a bearer of social responsibility. In addition to examining the theoretical framework of sustainable development, two Good Future surveys were conducted. The first survey was carried out in March 2022 for students and the second in January 2023 for teaching and guidance staff. A Good Future in the surveys, we wanted to find out the views of the target groups on the good future of their own education field and the list of possible futures. 183 student surveys were returned and 26 staff surveys.

Qualitative research was used as the research method, interpreting the data. The methods of presenting the results of the survey differ from each other, the interpretation of the student survey was wanted in a more visual form, but when presenting the results of the teaching and guidance staff survey, we ended up with verbal reporting. From the results of the research materials, insights were gained for the set research question, which concrete actions are hoped to be developed in order to secure a good future for the students and the teaching staff? As a result of the surveys, a lot of good information was obtained for the transition to an increasingly sustainable future and for increasing sustainability expertise through concrete development proposals, so the views of a good future were an essential point of view to investigate.

Keywords/tags: Sustainable development, Agenda 2030, eco-social education, competence, good future

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Opinnäytetyön tausta ja tavoite	6
3	Kestävä kehitys	7
3.1	Kestävän kehityksen määritelmä	7
3.2	Kestävän kehityksen tausta.....	7
3.3	Kestävän kehityksen osa-alueet.....	8
3.4	Kestävä kehitys ammatillisessa koulutuksessa	8
4	Agenda 2030	10
4.1	Kestävän kehityksen toimintaohjelman tavoitteet.....	10
4.2	Agenda 2030 toimeenpanon kansainvälinen ja kansallinen seuranta	12
4.3	Agenda 2030 kansallinen raportointi.....	12
4.4	Kestävä kehitys Agenda 2030 -tiekartta	13
5	Sivistys, osaaminen ja kestävät elämäntavat	15
5.1	Tarve uudentlaiselle sivistykselle ja oppimiselle.....	15
5.2	Ekososiaalinen sivistys.....	16
6	Megatrendit 2023	17
7	Tulevaisuuskolmio	19
8	Kestävä kehitys Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä	20
9	Hyvä koulutus kestävyiden näkökulmista	23
10	Tutkimuksen toteutus	25
10.1	Tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät	25
10.2	Kyselytutkimuksen teoria	26
11	Tulokset	28
11.1	Opiskelijakyselyn tulokset	28
11.1.1	Ajoneuvo-, kuljetus- ja nostoala	30
11.1.2	Elintarvike-, ravintola- ja cateringala.....	31
11.1.3	Kauneudenhoitoala.....	32
11.1.4	Keramiikka-ala	33
11.1.5	Kone- ja tuotantotekniikka	34
11.1.6	Liiketoiminta-ala	35
11.1.7	Puhtaus- ja kiinteistöpalveluala.....	36
11.1.8	Rakennus- ja talotekniikka-ala.....	37
11.1.9	Sosiaali- terveys- ja kasvatusala.....	38

11.1.10	Sähkö- ja automaatioala	39
11.1.11	Tieto- ja viestintäteknikka-ala.....	40
11.1.12	Mitä LHKK voisi tehdä mahdollistaakseen toiveikkaan tulevaisuuden	41
11.2	Opiskelijakyselyn yhteenveto.....	42
11.3	Opetus- ja ohjaushenkilöstökyselyn tulokset	43
11.3.1	Humanistiset ja taidealat.....	45
11.3.2	Kauppa- hallinto ja oikeustieteet alat.....	45
11.3.3	Palvelualat.....	46
11.3.4	Tekniikanalat.....	46
11.3.5	Terveys- ja hyvinvointialat.....	47
11.3.6	Tietojenkäsittely ja tietoliikennealat	48
11.3.7	Yhteiskunnalliset alat.....	48
11.4	Opettaja- ja ohjaushenkilöstökyselyn yhteenveto	49
12	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	51
13	Johtopäätökset ja pohdinta	52
	Lähteet	57
	Liitteet	60
	Liite 1. Alakohtaiset tulkinnat opiskelijakyselyn kysymykseen miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus, positiivisen, neutraalin ja negatiivisen luokittelun keinoin	60
	Liite 2. Alakohtaiset tulkinnat opiskelijakyselyn kysymykseen miten LHKK voisi mahdollistaa toiveikkaan tulevaisuutesi.....	63
	Liite 3. Alakohtaiset tulkinnat opettaja- ja ohjaushenkilöstön kyselystä miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus, ja mitkä ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat	64
	Liite 4. Alakohtaiset tulkinnat opettaja- ja ohjaushenkilöstön kyselyn kysymykseen miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuudesta todellisen	65
	Liite 5. Alakohtaiset tulkinnat opettaja- ja ohjaushenkilöstön kyselyn kysymykseen mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito ja miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa.....	66
	Kuviot	
	Kuvio 1. Kestävän kehityksen tavoitteet YK:n Agenda 2030 mukaan. YK-liitto.....	10
	Kuvio 2. Sitran megatrendit 2023 ja niihin vaikuttavat jännitteet. Sitra.	17
	Kuvio 3. Tulevaisuuskolmio: Nykyhetken työntö, menneisyyden paino ja tulevaisuuden imu ohjaavat ajattelemaan muutosta. Sitra.	19
	Kuvio 4. Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän kestävän kehityksen opintojaksotarjonta. LHKK.	22
	Kuvio 5. Hyvä tulevaisuus kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden määrä koulutusaloittain.....	28

Kuvio 7. Elintarvike-, ravintola- ja cateringalalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.	31
Kuvio 8. Kauneudenhoitoalalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.	32
Kuvio 9. Keramiikka-alalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.	33
Kuvio 10. Kone- ja tuotantotekniikka-alalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.	34
Kuvio 11. Liiketoiminta-alalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.	35
Kuvio 12. Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.	36
Kuvio 13. Rakennus- ja talotekniikka-alalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.	37
Kuvio 14. Sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.	38
Kuvio 15. Sähkö- ja automaatioalalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.	39
Kuvio 16. Tieto- ja viestintätekniikka-alalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.	40
Kuvio 17. Kaikkien alojen opiskelijoiden yhteinen näkemys Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymästä hyvän tulevaisuuden mahdollistajana.	41
Kuvio 18. Hyvä tulevaisuus kyselyyn vastanneiden opettajien ja ohjaushenkilöstön määrä koulutusaloittain.	44

Taulukot

1 Johdanto

Ekologinen kestävyysmurros kuten ilmastonmuutos, luonnonvarojen ylikulutus, luonnon monimuotoisuuden kapeneminen ja muut globaalit ongelmat haastavat kansakuntia kokonaisvaltaiseen muutokseen. Näiden globaalien ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan laajamittaisia muutoksia ihmistoiminnassa, jossa koulutuksella, oppimisen ja sivistyksen kasvattajana, on merkittävä muutoksenedistäjän rooli. Koulutus antaa näkökulmia ajattelumallien ja arvojen muutokseen, joiden taustaksi tarvitaan tietoa ja taitoa, jotta globaalit haasteet voidaan ratkaista. Koulutuksessa on kyse globaalivastuuseen kuuluvan osaamisen kehittämisestä kestävämmän elämäntavan omaksumisessa.

Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen toimenpideohjelma Agenda2030 tavoitteisiin on kirjattu, että kaikille ihmisille maapallolla tulisi taata avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet. Agenda2030 neljäntenä tavoitteena onkin Hyvä koulutus, joka pitää sisällään sivistyksen, osaamisen ja kestävät elämäntavat kokonaisuuden. Muutos kohti kestävämpää yhteiskuntaa mahdollistuu maailmankuvan muutoksista, laajemmasta ja syvemmästä ymmärryksestä sekä uusista tiedoista ja taidoista. Kestävä kehityksen ammattitaito on vastuullisuutta sekä laatua. (Nygård 2021, 6–7.)

Osaamisen varmistaminen on tärkeää, ja se on yksi Suomen biotalousstrategiankin tavoite. Ammatillisen koulutuksen suunnittelussa pyritään ennakoimaan alojen osaamistarpeita ja haasteita. Työelämän tehtävät muuttuvat alati ja osaamista joutuu päivittämään säännöllisesti uusien teknologioiden haastaessa tekijöitä. Koulutuksen tulee kehittää myös yhteistyöhön ja liiketalouteen liittyvää osaamista, pelkkään biotalouteen erikoistuminen ei riitä. ”Kiertotalouden ja ekosysteemisten toimintatapojen yleistyessä erilaisten liiketoimintamallien ymmärrys ja hyödyntämistaidot tulevat merkittävästi haastamaan yrityskulttuuriamme.” (Suomen biotalousstrategia Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää 2022, 17–18.)

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on kouluttaa osaavia tekijöitä työelämän tarpeisiin. Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä (LHKK) työelämän muuttuviin tarpeisiin pyritään vastaamaan ennakoiden uusien koulutuskokonaisuuksien kehittämisen kautta. Opinnäytetyön toimeksiantaja on LHKK, jonka arvoissa korostetaan muun muassa edelläkävijyyttä ja yhteiskunnallista vastuullisuutta. Edelläkävijyys ja yhteiskunnallinen vastuullisuus oppilaitoksessa tarkoittavat muun

muassa halua ja kiinnostusta kehittää uusia koulutuskokonaisuuksia, kehittää myös vanhaa, punta-roida koulutusideoiden sopivuutta ja ajoitusta sekä kouluttaa ja valmentaa osaajia työelämän tarpeisiin toimintaympäristöjen muutokset huomioiden. LHKK:ssa on vuodesta 2014 alkaen kehitetty aktiivisesti kestävän kehityksen mukaista toimintaa ja tätä kehittämistyötä jatketaan muun muassa edistämällä Agenda2030:n toteutumista neljällä teemalla: Hyvä koulutus, Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua, Vastuullista kuluttamista ja Ilmastotekoja.

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän opetustarjonnassa on useita kestävän kehityksen opintojaksoja, joilla halutaan vaikuttaa siihen, että yksilöt ja yhteisöt ymmärtävät arkisen toiminnan vaikutukset elämän eri tasoilla niin ihmisiin, yhteiskuntaan kuin luontoonkin ja millainen maapallo meidän tuleville sukupolville jää. Tavoitteena on siis saada opiskelija pohtimaan kestävän kehityksen ekologisia, sosiaalisia, kulttuurisia ja taloudellisia näkökulmia. Kestävän kehityksen opintojaksotarjonta mahdollistaa osaamisen kehittämisen koulutusalaan riippumatta sillä ympäristö ja vastuullisuusosaamisella on työelämässä kysyntää. Tärkeää on myös kiinnittää huomiota menossa oleviin muutosprosesseihin ja pohtia, mitä ne tarkoittavat omassa arjessa ja mitä vaikutuksia muutoksilla on muihin ihmisiin.

Kestävä kehitys ja kestävyysmurros inspiroivat selvittämään kyselytutkimuksen keinoin, että miten opiskelijat ja opetus- ja ohjaushenkilöstö LHKK:ssa näkevät edustamiensa alojen toiveikkaan hyvän tulevaisuuden ja mitä oppilaitoksessa voidaan tehdä toiveikkaan tulevaisuuden mahdollistamiseksi, kun ekososiaalinen sivistys ja tulevaisuusvalmiuksien edistäminen on asetettu tärkeiksi tavoitteiksi ammatillisen koulutuksen opetuksessa. Ekososiaalinen sivistys ohjaa tietoperustaiseen arvopohdintaan muun muassa ekologisen kestävyuden, materiaalsen kulutuksen suhteesta ja hyvinvointia edistävän elämän osatekijöistä.

2 Opinnäytetyön tausta ja tavoite

Kestävä kehitys on alasta riippumaton osaamisalue, jota Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän (LHKK) kaikessa toiminnassa on painotettu jo vuodesta 2014 lähtien. Tästä on osoituksena muun muassa se, että kestävä kehitys on oppilaitoksen yksi strateginen painopistealue ja se on integroitu osaksi laatutyötä. Oppilaitoksen vastuullisuustoimintaa ohjaavat muun muassa kestävä kehityksen toimintaohjelma, vuosikello ja tutkintokohtaiset osaamislupaukset. Kestävä kehityksen toimintaohjelma sisältää käytännön toimenpiteitä kestävä kehityksen osaamisen lisäämiseksi niin tutkintokoulutuksissa kuin henkilöstön osaamisen ja arjen toimintojen kehittämiseksi. Oppilaitos on sitoutunut säästämään luonnonvaroja ja tästä osoituksena on oppilaitokselle myönnetty Ekokompassi-sertifikaatti. Oppilaitoksessa on myös vastuullisuus- ja ilmastotiimi, FaiGreen ja sen toimintaa koordinoi vastuullisuus ja ilmastokoordinaattori.

Kestävä kehitys on oleellinen ammatillisen osaamisen avaintaito ja edellytys elinolosuhteiden turvaamiseksi maapallolla. Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä on laaja-alainen ammatillinen toisen asteen oppilaitos, jolla on merkittävä tehtävä kestävä kehityksen avaintaitojen ja ekososiaalisen sivistyksen edistäjänä. Oppilaitoksessa toimitaan myös ekososiaalisen sivistyksen edelläkävijänä. LHKK on ensimmäinen oppilaitos Suomessa, jolle on myönnetty Kestävä tulevaisuus oppilaitoksessa -sertifikaatti. Opintojaksotarjontaa on runsaasti kestävä kehityksen teemalla kaikille koulutusaloille. Jo nykyisin, useissa työtehtävissä on hallittava laaja-alaisesti yleisiä, alasta riippumattomia taitoja. Koulutuksen tehtävänä onkin ohjata opiskelijoita kestävien ratkaisujen tekijöiksi ja tässä kestävä kehityksen osaaminen ja ekososiaalinen sivistys viitoittavat polkua kohti tavoittelemisen arvoista hyvää tulevaisuutta.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tarkastella lähdeaineistoon pohjautuen kestävä kehityksen olemusta ja kyselytutkimuksen keinoin selvittää Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän opiskelijoiden sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön näkemyksiä oman alansa toiveikkaasta tulevaisuudesta sekä hyvän tulevaisuuden mahdollistajista. Tavoitteena saada tietoa siirtymäksi yhä kestävämpään ja hyvään tulevaisuuteen, joka korostaa myös Agenda 2030 -ohjelmaa.

3 Kestävä kehitys

3.1 Kestävän kehityksen määritelmä

Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan kehitystä, jonka tavoitteena on turvata hyvät elämisen mahdollisuudet niin nykyisille kuin tulevillekin sukupolville. Kestävä kehitys on jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jossa ympäristö, ihminen ja talous huomioidaan tasapuolisesti kaikessa toiminnassa. (Mitä on kestävä kehitys n.d.) Kestävällä kehityksellä viitataan siis muutokseen, joka takaa hyvän elämän edellytykset siten, että muutos ei tapahdu tulevien sukupolvien elinehtojen kustannuksella eli emme voi elää yli luonnonvarojemme, jotta meidän sukupolvemme lapsilla ja heidän lapsillaan olisi mahdollisuudet esimerkiksi puhtaaseen juomaveteen tai laadukkaaseen koulutukseen. (Kestävä kehitys n.d.) Salosen (2013) mukaan kestävä kehitys on jännitteinen käsite, siinä on samanaikaisesti sekä muutosta että pysyvyyttä. Tavoitteena on elämäntapa, jossa luonnon ekosysteemit säilyvät elinvoimaisina ja tasapuolisuus kasvaa oikeudenmukaisen jakamisen ansiosta. (Salonen 2013.)

3.2 Kestävän kehityksen tausta

Kestävä kehitys huomioitiin ensimmäisen kerran käsitteenä YK:n Brundtlandin komission raportissa vuonna 1987. Tästä komission työstä on saanut alkunsa kestävä kehityksen politiikan kehittyminen ja sen muotoutuminen kattavaksi kokonaisuudeksi niin kunnissa, valtioissa kuin kansainvälisissäkin yhteyksissä. Kestävä kehitys huomioi ympäristön kestävä kehityksen lisäksi ihmiset, taloudelliset näkökohdat ja ihmisoikeudet ja siihen vaikuttaa muun muassa se, kuinka muu yhteiskunnan kehitys edistää kansalaisten hyvinvointia. Väestön perushyvinvointi on oleellista ekologisen kestävyden edistämiseksi ja sen yhteiskunnalliselle hyväksyttävyydelle. (Mitä on kestävä kehitys n.d.)

Nygårdin (2021) mukaan kestävästä kehityksestä puhuttaessa, tulee tarkastella sen kaikkia eri osa-alueita, jotka jaetaan ekologiseen, taloudelliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävyteen. Nygård kirjoittaa myös, että kestävä kehityksen osa-alueita tulee tarkastella yhdessä ja tasavertaisesti, jotta voimme puhua kestävästä toiminnasta. Kestävä kehityksen osa-alueita tarkasteltaessa kaikki asiat vaikuttavat kaikkeen ja ne liittyvät vahvasti toisiinsa. (Nygård 2021, 11.)

3.3 Kestävän kehityksen osa-alueet

Ekologisella kestävyydellä tarkoitetaan biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttämistä sekä ihmisen toiminnan sopeuttamista luonnon kestokykyyn pitkällä aikavälillä niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Ekologisessa kestävyudessa keskeistä on varovaisuusperiaatteen noudattaminen. Varovaisuusperiaatteella tarkoitetaan, että ympäristön tilan heikkenemistä estävien toimien siirtämistä myöhemmäksi ei voi perustella edes tieteellisen näytön uupumisella. Ympäristön tilan heikkenemistä estäviin toimiin ryhdyttäessä, arvioidaan ensin kuitenkin haitat ja riskit sekä kustannukset. Haittojen synnyn ennalta estäminen ja torjuminen niiden synty- lähteillä, ovat tärkeitä periaatteita kuin myös, että haittojen kustannukset peritään niiden aiheutajalta. (Mitä on kestävä kehitys n.d.)

Taloudellinen kestävä kehitys on laadultaan vakaata talouskasvua, joka välttää velkaantumista ja pääomavarojen kadottamista. Vakaa talous on edellytys yhteiskunnan muille kestävä kehityksen toiminnoille. (Kestävä kehitys n.d.; Mitä on kestävä kehitys n.d.) Vakaalla pohjalla oleva talous mahdollistaa kansallisen hyvinvoinnin lisäämisen ja helpottaa kohtaamaan uusissa haasteissa, esimerkiksi väestön ikääntymisestä aiheutuvista kasvavista terveystalouksista. (Mitä on kestävä kehitys n.d.)

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys pohjautuvat ihmisyhteisöihin. Ympäristöministeriön mukaan Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävyudessa keskeisenä kysymyksenä on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen sukupolvelta toiselle. Yhä jatkuva väestönkasvu, köyhyys, ruoka- ja terveydenhuolto, sukupuolten välinen epätasa-arvo sekä koulutuksen järjestäminen ovat maailmanlaajuisia sosiaalisen kestävyuden haasteita, joilla on merkittäviä vaikutuksia ekologiseen ja taloudelliseen kestävyteen. Kestävyuden haasteisiin vastaaminen vaatii suuria ponnistuksia sekä yksittäisiltä valtioilta että kansainväliseltä yhteisöltä. (Mitä on kestävä kehitys n.d.) Sosiaalisen kestävä kehityksen tavoitteena on vähentää ihmisten välistä eriarvoisuutta muun muassa toimeentuloon, terveydenhuoltoon, koulutukseen ja perusoikeuksien toteutumiseen liittyen. (Kestävä kehitys n.d.).

3.4 Kestävä kehitys ammatillisessa koulutuksessa

Kestävä kehitys on osa ammatillista koulutusta perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tutkinnonperusteiden kautta joko läpileikkaavana osaamisena, ammattitaitovaatimuksina, tutkinnon

osina tai tutkintoina. Suomessa on kaikkiaan 161 ammatillista tutkintoa, joiden kestävän kehityksen osaamisen sisällöt vaihtelevat sen mukaan, mitä eri ammattien käytännön työtehtävät edellyttävät. Jokaiseen tutkintoon sisältyy kestävän kehityksen osaamista siis alan työelämätarpeiden mukaan. (Liimatainen 2023.) Liimatainen kiteyttää koulutukseen liittyvän kestävyuden olemuksen seuraavasti: ” Kestävä kehitys on tietoa ja taitoa, kyvykkyyttä ja tahtoa toimia omalla ammattialallaan vastuullisesti ja kestävää tulevaisuutta vahvistaen.”

Ammatillisten tutkintojen perusteet ovat Opetushallituksen määräys eli pohja, jonka tulee toteutua käytännön opetuksen erilaisissa oppimisympäristöissä. Tutkinnonperusteissa asetetut kestävän kehityksen osaamistavoitteet ovat siis osa opiskelijoiden osaamisen hankkimista ja oppimista, missä opettajilla ja työelämän työpaikkaohjaajilla on merkittävä rooli. Työpaikkojen toimintatavoilla ja ilmapiirillä on myös keskeinen merkitys kestävän kehityksen tietojen ja taitojen oppimisessa. Koulutukseen osallistuvien osapuolten sitoutuminen, yhteistyö ja vuorovaikutus ovat tärkeitä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa kuten myös tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen, jotta tutkinnon perusteissa asetetut osaamistavoitteet muuttuvat arjeksi. (Liimatainen n.d.) Opetuksen työelämäyhteistyö onkin jokapäiväistä arkea kestävää tulevaisuutta toteutettaessa. Koulun ja yhteiskunnan välinen suhde vahvistuu ja yhteiskuntaa uudistetaan kumppanuudessa (Tulevaisuuden koulutuksen käsikirja 2017, 14). Ammatillisella koulutuksella onkin siis suuri muutoksenedistäjän rooli tulevaisuuden tekemiseen, sillä koulutuksella vaikutetaan siihen, mitä osaamista työpaikoille siirtyy opiskelijoiden mukana (Nygård 2021, 6).

Anttalaisen n.d. mukaan koulutus on edellytys kestäväälle tulevaisuudelle. Koulutuksella edistetään muun muassa talouskasvua, hyvinvointia ja tasa-arvoa. Koulutus on keskeistä esimerkiksi luontokadon ja ilmastonmuutoksen torjunnassa, ohjatessaan vähemmän luonnonvaroja kuluttaviin kulutustottumuksiin tai kiertotalouteen kannustaessaan. (Anttalainen n.d.) Koulutuksen tärkeänä vastuullisuustyön edistäjänä toimii kestävän kehityksen globaali toimenpideohjelma Agenda 2030, joka sisältää 17 päätavoitetta.

4 Agenda 2030

4.1 Kestävän kehityksen toimintaohjelman tavoitteet

Kestävän kehityksen toimintaohjelma, Agenda 2030 on globaali maailman kaikkia maita koskeva ja sitova asiakirja, josta YK:n jäsenmaat sopivat kestävän kehityksen huippukokouksessa New Yorkissa vuonna 2015. Toimintaohjelma sisältää 17 kestävän kehityksen päätavoitetta, tavoitteita kutsutaan englanniksi nimellä Sustainable Development Goals (SDG). Kuvio 1 esittelee kestävän kehityksen 17 tavoitetta maailman parantamiseksi, tavoitteet ovat seuraavat:

Kuvio 1. Kestävän kehityksen tavoitteet YK:n Agenda 2030 mukaan. YK-liitto.

Agenda 2030 toimenpideohjelmaan sisältyy siis 17 erilaista kestävän kehityksen päätavoitetta, jotka jakautuvat 169 alatavoitteeseen. Toimenpideohjelman keskiössä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen ja turvata ympäristön hyvinvointi kestäväällä tavalla. Toimenpideohjelman tavoitteet on tarkoitus saavuttaa vuoteen 2030 mennessä ja näin tehdä maailmasta parempi paikka elää. Vastuu Agenda 2030:n toimeenpanosta on valtioilla, tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan kuitenkin yhteiskunnan ja kansalaisten laajaa osallistumista monella eri tasolla. Agenda 2030:n 17 tavoitteen kokonaisuus, jota kaikki maat ovat sitoutuneet edistämään. Agenda 2030 tarkennettu kokonaisuus on seuraava:

1. *Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta.*
2. *Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävää maataloutta.*
3. *Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille.*
4. *Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.*
5. *Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.*
6. *Varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille.*
7. *Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille.*
8. *Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja.*
9. *Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävää teollisuutta ja innovaatioita.*
10. *Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä.*
11. *Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat.*
12. *Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys.*
13. *Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.*
14. *Säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävää käyttöä.*
15. *Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävää käyttöä; edistää metsien kestävää käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen.*
16. *Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla.*
17. *Tukea vahvemmin kestävän kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta.*

(Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet n.d.).

4.2 Agenda 2030 toimeenpanon kansainvälinen ja kansallinen seuranta

Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista seurataan kansainvälisesti YK:n alaisissa kestävän kehityksen seurantakokouksissa, joita järjestetään vuosittain ministeritasolla sekä joka neljäs vuosi valtiojohdon edustajien tasolla YK:n yleiskokouksen yhteydessä. Kestävän kehityksen seurantakokouksessa keskitytään kerrallaan 5–6 tavoitteeseen sekä toimeenpanon keinoja käsittelevään tavoitteeseen numero 17. Kestävän kehityksen tavoitteiden etenemisen seuraamiseksi on koottu yli 240 indikaattorin mittaristo, jolla kunkin tavoitteen toteutumista seurataan. Seurantakokouksessa halukkaat maat voivat esitellä vapaaehtoiset kansalliset raporttinsa kestävän kehityksen toimeenpanosta, jota muut maat sekä YK:n päätoimijaryhmät arvioivat ja antavat kehittämissuhteita. (Toimeenpanon seuranta n.d.).

Vastuu kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanosta ja seurannasta on kunkin maan hallituksella. Valtiot voivat laatia myös kansallisia kestävän kehityksen tavoitteita ja vastaavia seurantaindikaattoreita. Suomen kansallinen tulkinta kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanosta on Sitoumus 2050 eli Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus, jollaisen kuka tahansa kansalainen voi tehdä. (Toimeenpanon seuranta n.d.).

Vuodesta 1993 lähtien Suomessa on ollut kestävän kehityksen toimikunta, jonka asema vahvistui merkittävästi, kun Valtioneuvoston kanslia otti vastuun Agenda 2030:n kansallisen toimeenpanon koordinaatiosta sekä kestävän kehityksen politiikasta sihteeristötehtävien muodossa. Koordinaatiosihteeristö suunnittelee, valmistelee, yhteensovittaa sekä varmistaa Agenda 2030 kansallista toimeenpanoa. Pääministeri johtaa kestävän kehityksen toimikuntaa ja koordinaatiosihteeristössä on edustajat kestävän kehityksen toimikunnan pääsihteeristöstä, ulkoministeriöstä ja valtioneuvoston kansliasta. (Toimeenpanon seuranta n.d.).

4.3 Agenda 2030 kansallinen raportointi

Suomi raportoi Agenda2030 toimeenpanosta ensimmäisen kerran vuonna 2016 ja Suomen toinen vapaaehtoinen raportti annettiin YK:lle vuonna 2020. (Globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelman toimeenpano Suomessa n.d.). Vuoden 2020 raportissa kuvataan, miten Suomi on edistynyt kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa vuosina 2016–2020. Suomi on pohjoismaiden rinnalla kansainvälisten kestävän kehityksen vertailujen kärjessä, Suomen tilanne onkin hyvä

useissa Agenda2030:n tavoitteissa, jotka liittyvät sosiaaliseen kestävyteen, talouteen sekä työhön. Suurelta osin tavoitteet on saavutettu köyhyyden vähentämiseen, terveyteen, koulutukseen, veteen ja energiaan, eriarvoisuuden vähentämiseen, rauhaan ja oikeusvaltioon liittyvissä tavoitteissa. Suomen merkittävimmät haasteet puolestaan ovat ilmastonmuutokseen, kulutus- ja tuotantotapoihin, luonnon monimuotoisuuteen sekä kehitysyhteistyörahoituksen tasoon liittyvissä tavoitteissa. Suomen maaraportti tuotettiin suomalaista yhteiskuntaa laajasti osallistaen. Useat eri tahot, kuten elinkeinoelämä, tiedeyhteisöt, kaupunkien ja alueiden sekä nuorten edustajat osallistuivat raportin kirjoittamiseen. Suomi onkin saanut kansainvälistä kiitosta koko yhteiskuntaa osallistavasta toimintatavastaan. (Suomi kestävän kehityksen kansainvälisten vertailujen kärjessä 2020.)

Suomi on nyt puolimatassa toteuttamassa YK:ssa sovitun kestävän kehityksen globaalia toimintaohjelmaa. Kestävän kehityksen arvo tunnistetaan laajalla rintamalla, järjestöjen lisäksi elinkeinoelämä on ymmärtänyt kestävyden arvon enemmän elinehtona kuin kilpailuvalttina. Elämme nyt aikaa, joka haastaa kaikkia yhteiskunnan toimijoita tunnistamaan roolinsa kestävyden ja vastuullisuuden edistämässä. (Astala ja Pentikäinen 2022.)

4.4 Kestävä kehitys Agenda 2030 -tiekartta

Suomalaisen yhteiskunnan kestävän kehityksen työtä ohjaa Suomen kestävän kehityksen toimikunnan laatima, vuonna 2016 päivitetty kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus ”Suomi, jonka haluamme 2050”, jota Agenda 2030 -tiekartta tulee jatkossa ohjaamaan. Agenda2030 -tiekartta on suunnitelma siitä, millaisilla toimilla suomalainen yhteiskunta etenee kohti globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 tavoitteita. Agenda 2030 -tiekartta on hyväksytty 7.2.2022 ja siinä on tunnistettu kuusi (6) yhteiskunnallista muutosta vaativaa aluetta, joissa Suomen tulee toimia. Muutosalueet ovat seuraavat:

1) Hyvinvointia edistävä talous ja työ sekä kestävä kulutus

2) Sivistys, osaaminen ja kestävät elämäntavat

3) Hyvinvointi, terveys ja yhteiskunnallinen osallisuus

4) Kestävä energiajärjestelmä

5) Hyvinvointia edistävä ruokajärjestelmä

6) Monimuotoisuutta ja hiilineutraaliutta vahvistava metsien, vesien ja maan käyttö

(Kestävän kehityksen toimikunnan Agenda2030 -tiekartta 2022, 2–4.)

Muutosalueet ovat luonteeltaan ja yhteiskunnan muutosvalmiuden osalta erilaisia; muutosalueet edellyttävät joko merkittävää ajattelutavan, käyttäytymisen, toiminnan tai teknologian muuttamista, jota ongelman ratkaisu edellyttää. Jokaiselle muutosalueelle on määritelty visio, tavoitteet ja konkreettiset toimet, joita toteuttamalla edetään kohti tavoitteita. Tavoitteita kohti edetessä ratkaisevia ovat määrätietoiset päätökset, joilla muutosalueita edistetään. Muutosalueet on määritetty Agenda 2030 niiden tavoitteiden kautta, joiden osalta Suomella on parannettavaa ja siksi muutosalueet eivät käsittele toimivia asioita, joita on kuitenkin runsaasti ja joiden säilyminen on varmistettava tulevaisuudessakin. (Kestävän kehityksen toimikunnan Agenda2030 -tiekartta 2022, 2–4.)

5 Sivistys, osaaminen ja kestävät elämäntavat

5.1 Tarve uudentalaiselle sivistykselle ja oppimiselle

Tulevaisuutemme globaalit haasteet kuten ilmastonmuutos, luonnonvarojen ylikulutus, monimuotoisuuden kapeneminen ja väestömäärän kasvu ovat synnyttäneet tarpeen uudentalaiselle sivistykselle ja oppimiselle. Meillä on vain yksi maapallo, mikä ei pysty turvamaan alati kiihtyvää kulutustamme ja siksi meidän on pyrittävä tavoittelemaan hyvinvointia kestävästi. Edellä mainittujen globaalien haasteiden korjaamiseen tarvitaan pikaisia muutoksia niin ihmistoiminnassa kuin kaikilla toimialoilla. Näissä muutoksissa koulutuksella on tärkeä rooli uudentalaisen sivistyksen ja osaamisen edistäjänä.

Kestävän kehityksen Agenda2030 -tiekarttaan valitun sivistyksen, osaamisen ja kestävät elämäntavat osio valikoitui toimikunnan selvityksen mukaan muutosalueiksi, koska muutos kohti kestävämpää yhteiskuntaa mahdollistuu maailmankuvan muutoksista sekä laajemmasta ja syvemmästä ymmärryksestä oppimisen mahdollistamin uusin tiedoin ja taidoin. Oppiminen ja sivistys ovat siis avaimia yhteiskunnalliseen muutokseen, sivistys näkyy ja vaikuttaa osaamisena, luovuutena, vastuuntuntona ja vastuunkantona. Sivistys on käytännön tekoja, joka johtaa kohti kestävämpiä elämäntapoja ja laaja-alaista hyvinvointia. Kestävien elämäntapojen arvoperusta on ajatuksessa, että ihminen on osa luontoa ja riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta sekä ymmärryksessä ihmisen ja luonnon välisestä suhteesta ja vuorovaikutuksesta. (Kestävän kehityksen Agenda2030 -tiekartta 2022, 9.)

Kestävää kehitystä edistävän arvopohjan ja osaamisen kasvu tukevat uusien toimintatapojen ja ratkaisujen syntymistä globaaleihin kestävyysongelmiin. Ympäristökasvatus, opetus ja tieto ovat kaikkien saatavilla ja elinikäinen oppiminen tarjoavat mahdollisuuden laajentaa ymmärrystä ja osaamista muuttuvan maailman tarpeisiin niin työelämässä kuin sen ulkopuolellakin. Suomalainen koulutusjärjestelmä mahdollistaa kestävyttä edistävän sivistyksen kaikille väestöryhmille yhdenvertaisesti, väestön koulutustaso onkin kasvanut ja koulutus- ja osaamiserot ovat kaventuneet. Kestävien elämäntapojen, sivistyksen ja osaamisen muutosten kokonaisuus nostaa esille käsitteen ekososiaalinen sivistys, jonka lähtökohtana on ihmiskunnan toiminta ekosysteemien kestävyden asettamissa rajoissa ja, että luonnon hyvinvoinnista huolehtiminen lisää myös ihmisen

hyvinvointia. Edistyksen päämääränä on mahdollistaa nykyisille ja tuleville sukupolville ihmisarvoisen ja merkityksellisen elämä. (Kestävän kehityksen Agenda2030 -tiekartta 2022, 9–11.)

5.2 Ekososiaalinen sivistys

Ekososiaalisen sivistyksen edistäminen edellyttää formaalin (muodollinen eli virallinen) ja nonformaalin (kurssimuotoinen) oppimisen, oppimisympäristöjen ja kestävän kehityksen näkökulmien kehittämistä koulutuksessa. Kestävä elämäntapa pohjaa ekososiaalisen sivistyskäsityksen omaksumiseen, kestävät kulutus- ja toimintatavat ovat vastuullisia ja hyvinvointiyhteiskunnasta huolehditaan. Ekososiaalinen sivistys uudistaa käsitystämme hyvästä elämästä ja tulevaisuudesta. Hyvän tulevaisuuden arvot: vastuullisuus ja kohtuullisuus ohjaavat materiaalsen hyvinvoinnin tavoittelusta kohti elämän laadun parantamista. Kestävien elämäntapojen tavoittelusta tulisi muodostua päämäärä, jolloin on tarpeen kehittää ihmisten elämäntapojen ja kuluttamisen käytäntöjä sekä tarkastella sellaisia yhteiskunnan rakenteita, jotka määrittelevät valintojen vaikuttavuutta. Kestävien valintojen tekeminen tulisi tehdä yksilöille myös helpoksi. (Kestävän kehityksen Agenda2030 -tiekartta 2022, 11–12.)

Kestävyyttä ei saavuteta ilman tutkimukseen perustuvaa uutta tietoa, osaamista, uusia teknologioita tai innovatiivisia ratkaisuja. Keskeistä on tietää, millaisia tietoja ja taitoja tarvitaan tulevaisuuden kestävyyskysymysten ratkomiseksi. Osaamistarpeiden ennakoinnin myötä ymmärrystä tulee jalkauttaa laajasti, jolloin koulutus ja jatkuvan oppimisen mahdollisuudet voivat vastata tulevaisuuden työelämätarpeisiin kestävän kehityksen taitojen ja arvojen näkökulmasta. Kansallisessa koulutusjärjestelmässä onkin tehty merkittävää työtä kestävän kehityksen tietojen ja taitojen sisällyttämisessä tutkintojen perusteisiin. Ammatillisessa koulutuksessa on myös integroitu kestävyden teemoja sisältäviä opintokokonaisuuksia työelämään. (Kestävän kehityksen Agenda2030 -tiekartta 2022, 12, 14.)

Kestävä kehitys, ekososiaalinen sivistys ja sosiaalisesti oikeudenmukainen vihreä siirtymä viitoittavat tietä kohti tavoittelemisen arvoista ja toivoa ylläpitävää tulevaisuutta. Kestävän kehityksen Agenda2030 tiekartta on yksi toivoa luovista välineistä, mikä osoittaa konkreettisesti toimet, joihin eri tahot voivat kiinnittyä. Konkreettiset teot auttavat lapsia, nuoria ja aikuisväestöä uskomaan kestävään tulevaisuuteen ja ryhtymään toimiin sen aikaansaamiseksi. (Kestävän kehityksen Agenda2030-tiekartta 2022, 15.)

6 Megatrendit 2023

Sitra julkaisi tammikuussa 2023 megatrendiselvityksen. Megatrendit kuvaavat ympärillämme tapahtuvia muutoksia ja ilmiöitä viiden teeman kautta, joita ovat luonto, ihmiset, valta, teknologia ja talous. Megatrendit vahvistavat ymmärrystä muutosten kehityssuunnista, jotka ovat: Luonnon kantokyky murenee, hyvinvoinnin haasteet kasvavat, demokratian kamppailu kovenee, kilpailu digivallasta kiihtyy ja talouden perusta rakoilee. Megatrendit auttavat myös ymmärtämään aikaa ja suuntaamaan tulevaisuuteen. Kuvio 2 kuvaa megatrendejä, jossa keskiössä on trendi: luonnon kantokyky murenee. Ihmiskunnan aiheuttama luonnon ylikulutus vaarantaa hyvinvointimme ja taloutemme perustan. Teknologiamurroksessa kiistellään digitalisaation pelisäännöistä, teknologian tarvitsemista uusiutumattomista raaka-aineista ja niiden kehityssuunnista. Megatrendien kokonaisuuksien ohella tulee huomio kohdistaa myös sellaisiin mahdollisuuksiin ja toimiin, jotka edistävät tavoiteltavaa tulevaisuutta. Voimme sopeutua maapallon materiaalisiin reunaehtoihin satsaamalla yhteiskunnan ekologiseen jälleenrakennukseen. Kestävän ja vastuullisen kehityksen periaatteita noudattaen, voimme uudistaa taloutta ja vahvistaa demokratiaa lisäämällä vaikutusmahdollisuuksia. Nämä kaikki edellyttävät tulevaisuusajattelua ja resilienssiä. (Wartiovaara, Aspivaara & Nyman 2023.)

Kuvio 2. Sitran megatrendit 2023 ja niihin vaikuttavat jännitteet. Sitra.

Koulutuksen kontekstissa tulevaisuusajattelu ja ennakointi ovat tarpeellisia arvioitaessa oppilaitoksen toimintatapoja ja opetuksen sisältöjä. Millaisia asioita tulevaisuudessa olisi hyödyllistä oppia ja miten tai edistävätkö oppilaitoksen arvot ja toimintakulttuuri kestävän tulevaisuuden rakentamista. Megatrendit haastavat oppilaitosta pohtimaan rooliaan muutoksenedistäjänä. Megatrendi luonnon kantokyky murenee, haastaa siinä, että tuotetaanko oppilaitoksella ilmaston lämpenemisen, luontokadon, maaperän köyhtymisen ja merten tilan huononemisen näkökulmista sellaisia tietoja, taitoja ja arvoja, että onnistuisimme yhteiskuntana kääntämään toimintaamme kestäväksi. (Rekola n.d.).

Megatrendi demokratian kamppailu kovenee tarkoittaa, että valtaa käyttävät instituutioiden rinnalla myös verkostot. Verkostojen valta mahdollistaa nopean informaation kuin myös disinformaation. Koulutuksella voidaan tukea kriittistä medialukutaitoa sekä vahvistaa vastuullisia kansalaistaitoja. Megatrendi kilpailu digivallasta kiihtyy, digitalisaatio ja robotiikka muuttavat toimintatapojamme, kun teknologiat yhdistyvät uusilla tavoilla yhteiskunnan toimintaan. Teknologian nopea kehittäminen haastaa omaksumaan alati uusia tietoja ja taitoja. Digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia tulee hyödyntää fiksusti ja siksi digitalisoituvan elämäntavan oppimisen rinnalla tarvitaan keskustelua teknologiaan liittyvistä pelisäännöistä. Megatrendi talouden perustarakoilee, ekologisesti kestävämmälle talousjärjestelmällemme tulee löytää parempi suunta. Talouden uudistamisessa tulee ottaa huomioon ihmisten hyvinvointi niin Suomessa kuin globaalisti-kin, luonnonvarojen ylikulutuksen lopettamisen ohella. Megatrendi hyvinvoinnin haasteet kasvavat, väestön ikääntymisestä aiheutuva terveyspalvelujen turvaaminen vaikuttaa hyvinvointivaltion rahoituksen riittävyyteen ja on näin myös talouteen liittyvä. (Rekola n.d.).

7 Tulevaisuuskolmio

Tulevaisuuskolmio on tulevaisuustutkija Sohail Inayatullahin vuonna 2008 kehittämä työväline, joka auttaa hahmottamaan muutosten kokonaiskuvaa. Kolmio toimii siis työvälineenä, jonka avulla voidaan tunnistaa kolmenlaisia, kohteeksi valitun aiheen tulevaisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Tulevaisuuskolmiossa tekijät ovat nimetty seuraavasti: Nykyhetken työntö, menneisyyden paino ja tulevaisuuden imu. (Ylikoski, Rekola & Poussa 2023.)

Kuvio 3 esittelee kolme tulevaisuuteen liittyvää tekijää: Menneisyyden paino: perustuu olevaan tietoon ja tarkoittaa sitä, mistä on tultu tähän hetkeen. Minkälaiset ajatusmallit, sitoumukset tai lainsäädännöt muutosta ohjaavat tai estävät? Nykyhetken työntö: perustuu myös olevaan tietoon. Mitkä asiat muuttuvat tai mitkä ovat tämän hetken trendit? Mikä muuttuu esimerkiksi ympäristössä? Tulevaisuuden imu: perustuu tulevaisuuskuviin, visioihin ja suunnitelmiin. Mihin ollaan menossa ja minkälainen tulevaisuus saattaisi olla? Minkälainen muutos on toivottava tai tavoiteltava? (Dufva 2022; Ylikoski, Rekola & Poussa 2023.)

Kuvio 3. Tulevaisuuskolmio: Nykyhetken työntö, menneisyyden paino ja tulevaisuuden imu ohjaavat ajattelemaan muutosta. Sitra.

8 Kestävä kehitys Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä (LHKK) edistää Agenda 2030:n toteutumista neljällä valitsemallaan tavoitteella, jotka ovat: Hyvä koulutus (tavoite nro 4), Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua (tavoite nro 8), Vastuullista kuluttamista (tavoite nro 12) ja Ilmastotekoja (tavoite nro 13).

Agenda 2030 toimenpideohjelmasta valitut tavoitteet tarkoittavat LHKK:n arjen toiminnoissa seuraavia:

- **Hyvä koulutus:** oppilaitos kantaa vastuunsa hyvästä tulevaisuudesta valmentamalla opiskelijoitaan työelämän tarpeisiin nyt ja tulevaisuudessa, opiskelijoiden yksilölliset tarpeet huomioon ottaen
  - *Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaitoksesta valmisteunelle löytyisi työ- tai jatko-opiskelupaikka*
  - *Työelämän kanssa käydään vuoropuhelua, mitä osaamista ja millaisia osaajia työelämä tarvitsee tulevaisuudessa*
  - *Opiskelijan kanssa käydään vuoropuhelua yksilöllisten osaamistavoitteiden saavuttamiseksi*

- **Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua:** oppilaitoksessa toimitaan edelläkävijänä uudistaen yhteiskuntaa työelämän tarpeet huomioiden ja niin että, oppilaitoksen henkilöstö ja opiskelijat yhdessä muodostavat turvallisen yhteisön, syrjäytymistä ehkäisten
  - *Työnantaja kannustaa työntekijöitä osallistumaan oman työn, tiimin ja työyhteisön kehittämiseen*
  - *Työelämän kanssa tehdään tiivistä kumppanuusyhteistyötä opiskelijan valmentamiseksi työelämään ja osaamisen osoittamisen näyttöihin*
  - *Seudullisen työllisyyden hoidon kehitystyössä oppilaitos toimii veturina*

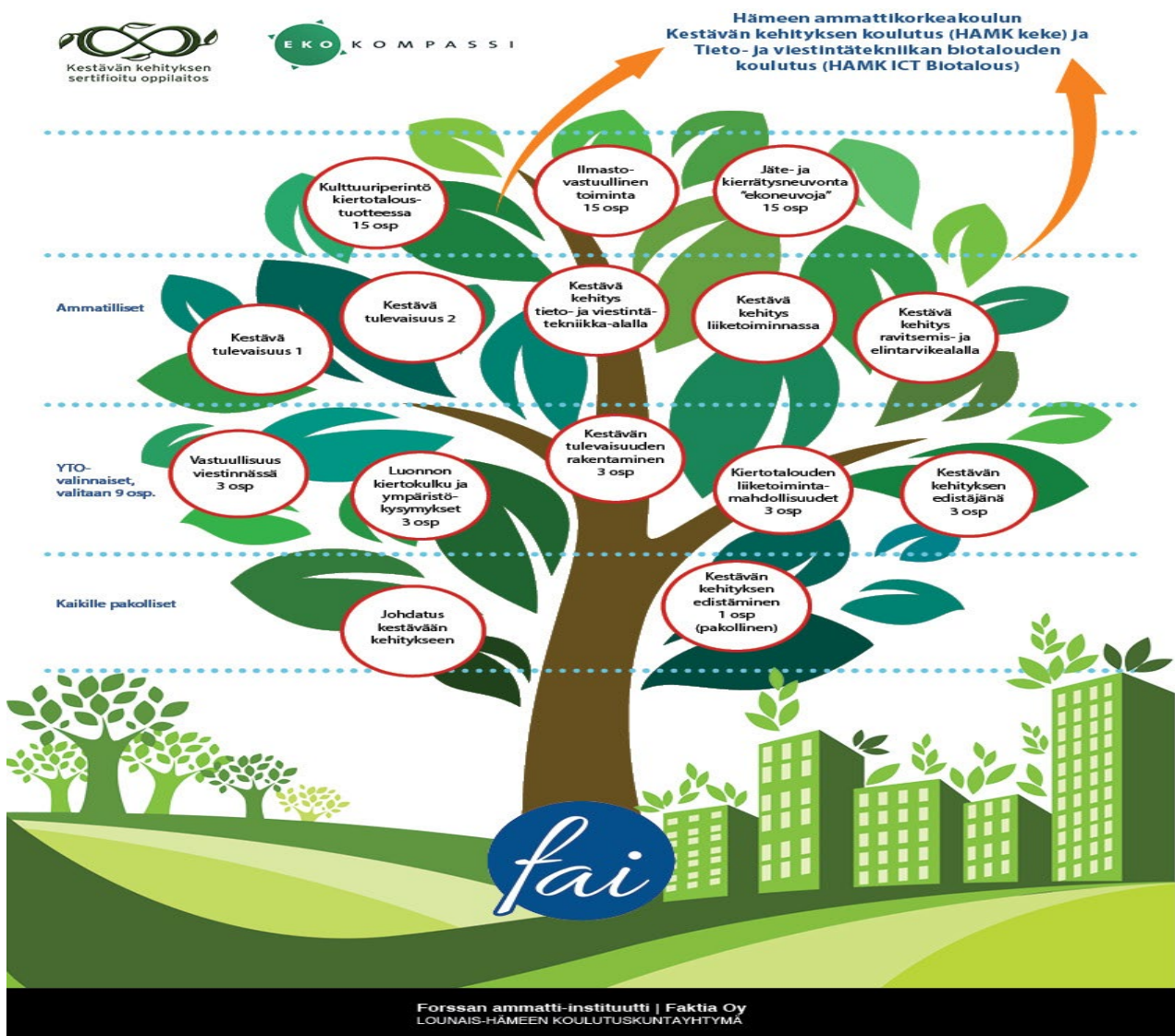
- **Vastuullista kuluttamista ja Ilmastotekoja:** oppilaitoksella toimitaan resurssiviisaasti, joten osana kaikkia koulutuksia painotetaan vastuullisuus- ja kiertotalousperiaatteita, lisäksi koulutetaan vastuullisuusagentteja, jotka haastavat vastuullisempiin tekoihin työpaikoilla
  - *Oppilaitoksen hankintoja tarkastellaan vastuullisuuden näkökulmasta*
  - *Tiimiorganisaation jokaiseen tiimiin on nimetty kestävän kehityksen vastuuhenkilö, henkilöstö on suorittanut LHKK:n vastuullisuusagenttikoulutuksen – vastuussa hyvästä tulevaisuudesta*
  - *Oppilaitos on mukana Motivan energiatehokkuussopimuksessa, jonka tavoitteena saavuttaa 7,5 % säästö energiankulutuksessa vuoteen 2025 mennessä*
  - *Oppilaitoksella siirrytään uusiutuvan energian käyttöön portaittain vuoteen 2030 mennessä*

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä kestävä kehitys on sisäänkirjoitettu opintoihin, joissa painotetaan materiaalitehokkuutta ja elinkaariajattelua. Jokaiseen tutkintoon on laadittu osaamis lupaus, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että jokaisessa tutkinnossa opiskellaan kiertotaloutta ja vastuullisuutta kyseessä olevan tutkintoalan näkökulmasta. (Vastuullisuus Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä n.d.).

Kuviossa 4 on kuvattu LHKK:n kestävän kehityksen opintotarjonta puumalliin, jossa puun latvusto on jaettu neljään (4) kerrokseen. Latvuston alimmassa eli ensimmäisessä kerroksessa on kaikille tutkinto-opiskelijoille tarkoitettu **Johdatus kestävään kehitykseen** orientaatiotunti sekä kaikille perustutkinto-opiskelijoille tarkoitettu pakollinen yhden (1) osaamispisteen (osp) **Kestävän kehityksen edistäminen** opintojakso. Latvuston toisessa kerroksessa on perustutkinto-opiskelijoille tarkoitettua ns. yhteisten tutkinnonosien valinnaisia opintojaksot. Tarjolla on viisi (5) kolmen (3) osp:n opintojaksoa: **Vastuullisuus viestinnässä, Luonnon kiertokulku ja ympäristökysymykset, Kestävän tulevaisuuden rakentaminen, Kiertotalouden liiketoimintamahdollisuudet ja Kestävän kehityksen edistäjänä**. Näistä viidestä valinnaisesta opintokokonaisuudesta opiskelija voi valita kolme opintojaksoa eli maksimissaan 9 osaamispistettä oman osaamistavoitteensa ja kiinnostuksena mukaan. Latvuston kolmas kerros on pääsääntöisesti tarkoitettu ammatti- ja erikoisammattitutkintoja opiskeleville sekä TE-opiskelijoille. **Kestävä Tulevaisuus 1 ja 2**, vastaavat sisällöltään pitkälti Kestävän kehityksen edistäminen ja Kestävän kehityksen edistäjänä opintojaksojen sisältöjä. Ko.

opintojaksot ovat valittavissa alasta riippumattomasti, toisin on tämän kolmannen kerroksen opintojaksojen **Kestävä kehitys tieto- ja viestintäteknikka-alalla, Kestävä kehitys liiketoiminnassa tai kestävä kehitys ravitsemus- tai elintarvikealalla** opintojaksojen osalta. Latvuston ylin eli neljäs kerros pitää sisällään 15 osp:n opintojaksot **Kulttuuriperintö kiertotaloustuotteessa, Ilmastovastuullinen toiminta ja jäte- ja kierrätysneuvonta**, jota markkinoidaan ekoneuvoja nimikkeellä. Kulttuuriperintö kiertotaloustuotteessa opintojakso on oppilaitoksen ns. oma tutkinnonosa, jolla vastataan paikalliseen työelämän osaamistarpeeseen. Ilmastovastuullinen toiminta sisältyy kaikkien ammatillisten perustutkintojen yhteisiin ammatillisiin valinnaisiin tutkinnonosiin ja Jäte- ja kierrätysneuvonta opintojakso sisältyy tutkintokohtaisesti luonto- ja ympäristöalan ammatillisten valinnaisten tutkinnonosiin.

Kuvio 4. Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän kestäväin kehityksen opintojaksotarjonta. LHKK.

9 Hyvä koulutus kestävyden näkökulmista

Laadukas koulutus on Agenda 2030:n toteutuksen keskiössä. Kestävän kehityksen ekologisesta näkökulmasta tarkasteltuna koulutuksen tuoma osaamisen lisääminen on oleellisen tärkeää, jotta Suomi ja koko globaali yhteisö selviäisivät haasteista, joita tuovat esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuminen, kasvava luonnonvarojen kulutus ja luonnon monimuotoisuuden kaventuminen. Ammatilliset oppilaitokset ovat keskeisessä asemassa globaalivastuuseen liittyvien valmiuksien opettamisessa ammattiin koulutettaessa. (Globaalivastuu ja kestävä kehitys koulutuksessa. 2009, 105.)

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä kestävä kehitys edistävät koulutusjaksot (kuvattu kappaleessa 8 Kestävä kehitys Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä) tähtäävät kestävä elämäntavan omaksumiseen. Oppilaitoksen osalta tavoitteena on, että jokainen opiskelija saa halutessaan tarvittavan osaamisen: tiedot, taidot ja arvot kehittyäkseen vastuulliseksi kansalaiseksi. Ekososiaalinen sivistys laajentaa näköaloja, tästä syystä on huolehdittava, että tarjolla on sellaista koulutusta, jolla saa eväät monipuoliseen kehittymiseen.

Kestävän kehityksen sosiaalisesta näkökulmasta tarkasteltuna paikallinen hyvinvointi lisääntyy vastuullisuuden lisääntyessä. Kestävän kehityksen opintojaksojen tavoitteena on lisätä ymmärrystä ihmisen hyvinvoinnin ja ympäristön välisestä yhteydestä sekä saada aikaan vastuullisia muutoksia arkeen ja siksi LHKK:ssa painotetaan kestävyysajattelua kaikkien koulutusalojen ammatillisessa osaamisessa. Koulutusten tavoitteena on auttaa opiskelijoita kasvamaan kestävyden tiellä ja kouluttaa osaavaa työvoimaa elinkeinoelämän tarpeisiin.

Kansalaisten hyvinvoinnilla mitattuna, Suomi on yksi maailman menestyneimmistä valtioista. Suomen kehitys ei ole ollut sattuman seurausta, vaan ratkaisevia ovat olleet tavoitteelliset päätökset, joilla on edistetty muun muassa koulutusta, yhdenvertaisuutta ja elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia. Suomen menestys on pohjautunut niin osaamiselle kuin innovaatioillekin. (Agenda2030 -tiekartta. 2022, 2.)

Kestävän kehityksen teknologisesta näkökulmasta tarkasteltuna teknologia sulautuu osaksi kaikkea kestävä kehitystä ja sen muutos vaikuttaa tulevaisuutemme. Linturi (2020) kuvaa teknologiamurrosta laajasti YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin raportissaan Kohti parempaa tulevaisuutta. Hyvän koulutuksen mahdollisuudet tasa-arvoistuvat, kun kaikille mahdollistuu pääsy

digitaalisiin tietoverkkoihin ja laadukkaisiin oppimateriaaleihin (Linturi 2020, 8). Elinikäinen oppimisen mahdollisuus puolestaan edistää työssä kehittymistä, parantaa tuottavuutta sekä kykyä käyttää ja hankkia uutta teknologiaa. Teknologiaa hyödynnetään oppimistilanteissa harjaantumiseen esimerkiksi simulointien ja robotiikan avulla. (Linturi 2020, 46–57.)

Kestävän kehityksen taloudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna asiantunteva, ajan tarpeen mukainen koulutus tuottaa elinvoimaa sekä yksilölle että ympäröivälle yhteisölle. Taloudellisen hyvinvoinnin kasvussa, on Suomen luonnonvaroilla ollut merkittävä rooli. (Agenda2030 -tiekartta. 2022, 2). Globaalisti, ihmiskunnalla on käsissään joukko monimutkaisia toimia, joihin tulevaisuuden kestävyys liittyy, kuten jo aiemmin mainittu ilmasto mutta myös vesi, ruoka ja energia. Tulevaisuuden teknologisilla innovaatioilla pyritään löytämään ratkaisuja epävarmuutta aiheuttavien tapahtumien ratkaisemiseksi. (Northrop & Connor 2013, 15.)

10 Tutkimuksen toteutus

10.1 Tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät

Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella teoreettisessa viitekehyksessä kestäväen kehityksen ole-
musta ekososiaalisen sivistyksen näkökulmalla lähdeaineistoihin nojautuen sekä kyselytutkimuk-
sen keinoin selvittää Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän ammatillisen koulutuksen opiskeli-
joiden sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön näkemyksiä oman alansa hyvästä tulevaisuudesta.
Opinnäytetyön tutkimusote on laadullinen, jossa aineisto muodostui siis kirjallisiin lähdeaineistoi-
hin syventyen ja kyselytutkimuksilla, joiden aineistoja on tulkittu koulutusalaakohtaisesti. Kyselytut-
kimukset pohjautuvat oppilaitoksen tulevaisuussuuntautuneeseen toimintatapaan, miten oppilai-
toksen toimintaa kehitetään jatkossa kestäväen tulevaisuuden edistämiseksi. Tästä
tutkimusongelmasta johdettu kysymys kuuluu, että mitä konkreettisia toimia oppilaitoksella toivo-
taan kehitettävän, jotta opiskelijoiden ja opetus- ja ohjaushenkilöstön hyvä tulevaisuus voidaan
turvata. Teoreettinen viitekehys, ekologinen sivistys on avattu opinnäytetyön kohdassa 5.2 ja kyse-
lytutkimuksen teoria kohdassa 10.2.

Keväätalvella 2022 toteutettiin Hyvä Tulevaisuus -kysely opiskelijoille. Kysely toteutettiin Webropol
-kyselylomakkeella ja sen tavoitteena oli hankkia näkemystä siitä, että miten opiskelijat näkevät
koulutusalaansa hyvän tulevaisuuden ja onko heillä tulevaisuudenuskoa. Kyselyyn osallistui opinto-
jen eri vaiheissa olevia opiskelijoita tutkinnoittain, opettajan opastamana, 14.3.-31.3.2022 välisenä
aikana. Kyselyyn vastaamista edelsi ennakkotehtävä: tutustua osittain Sitran muutoskyvykkyyden
verkkokurssiin. Opiskelijoille yhteiseksi suunnitellussa kyselyssä selvitettiin vastaajan taustatietona
vain koulutusala, kysymykset olivat valmiiksi mietittyjä avoimia kysymyksiä, joihin vastattiin vapaa-
muotoisesti. Kyselylomakkeen kysymykset olivat kaikille vastaajille samat. Valmiit vastausvaihto-
ehdot siis puuttuivat. Vastaajilta pyydettiin näkemyksiä seuraaviin avoimiin kysymyksiin:

- Miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus?
- Mitä LHKK voisi tehdä mahdollistaakseen toiveikkaan tulevaisuutesi?

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän opetus- ja ohjaushenkilöstöltä kerättiin vuoden 2023
alussa, 2.–16.1., Hyvä Tulevaisuus -kysely, jossa selvitettiin heidän tulevaisuuskuvaansa liittyvät

ajatukset ja oletukset. Kysely toteutettiin samaan tapaan kuin opiskelijakyselykin eli kysymykset olivat valmiiksi mietittyjä avoimia kysymyksiä, joihin vastattiin vapaamuotoisesti. Kyselylomakkeen kysymykset olivat kaikille vastaajille samat. Opettajia ja ohjaushenkilöstöä pyydettiin kyselytutkimuksen saateviestissä keskittymään vain positiivisiin asioihin, koska pelottavaakin muutosta haluttiin tarkastella hyvän kautta. Opetus- ja ohjaushenkilöstölle yhteiseksi suunnitellussa kyselyssä selvitettiin vastaajan taustatietoina vain koulutusala. Vastaajalta pyydettiin näkemyksiä Microsoft Forms verkkolomakkeella seuraaviin kysymyksiin:

- Miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus? Mitkä asiat ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat?
- Miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuuskuvasta todellisen?
- Mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito? Miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa?

10.2 Kyselytutkimuksen teoria

Kyselytutkimus on tapa kerätä aineistoa ja tietoa yhteiskunnan ilmiöistä, mielipiteistä, asenteista ja arvoista. Valituille vastaajille esitetään kysymyksiä kyselylomakkeen välityksellä, jolla tutkimusaineisto hankitaan. Mielipiteiden, asenteiden ja arvojen tutkiminen on hankalaa, sillä epävarmuuksia aiheuttavia tekijöitä voi olla useampia. Epävarmuustekijöitä voivat olla esimerkiksi seuraavat kysymykset: kohdentuuko kysely oikealle kohderyhmälle, saadaanko vastauksia riittävästi, vastaako kysymyksiin riittäväällä laajuudella, mittaavatko esitetyt kysymykset tutkittavia asioita tai lähetettiinkö kysely oikeaan aikaan. Osa haasteista voi liittyä tiedonkeruuseen tai mittaamiseen ja osa jopa tutkimuksen sisällöllisiin tavoitteisiin. Kyselytutkimuksessa mittarilla tarkoitetaan kysymysten tai väitteiden joukkoa, jolla ilmiötä mitataan. (Vehkalahti 2019, 11–12.)

Kyselytutkimuksen lomakkeen suunnittelu on tarkka paikka, koska tutkimuksen onnistuminen on kiinni juuri tuotetusta lomakkeesta. Hyvä kyselylomake on kokonaisuus, jossa sanamuotojen tulee olla yksityiskohtaisia ja selkeitä. Epäselvät kysymykset saattavat johtaa tilanteeseen, että vastaaja jättää koko kyselyn kesken. (Vehkalahti 2019, 20–24.)

Kyselytutkimuksessa aineisto tuotetaan kyselylomakkeen pohjalta ja koska mittaus on ainutkertaista, tulee mittauksen laatuun vaikuttaa jo etukäteen. Mittauksen luotettavuuden kaksi perustetta ovat validiteetti, joka kertoo, mitataanko sitä, mitä piti ja reliabiliteetti, joka kertoo puolestaan sen, miten tarkasti mitataan. (Vehkalahti 2019, 40–41.)

Kyselytutkimuksen saatekirjeen sisällöllä on merkitystä, sillä se kertoo mistä tutkimuksessa on kyse, kuka tutkimusta tekee, miten vastaajat on valittu ja mihin tutkimustuloksia tullaan käyttämään. Saatekirjeen perusteella vastaajan mielenkiinto herätetään tai sammutetaan, pahimmassa tapauksessa vastaaja jättää vastaamatta kyselyyn. (Vehkalahti 2019, 47–48.)

11 Tulokset

11.1 Opiskelijakyselyn tulokset

Opiskelijakyselyyn vastasi yhteensä 183 opiskelijaa. Kyselyyn vastanneista kaikki kirjasivat oman alansa, kuvio 5 kuvaa koulutusaloittain vastanneiden opiskelijoiden määrän. Koulutusaloittain vastaajien määrässä on suuri vaihtelu 1–48 välillä. Suurta vaihteluväliä selittää se, että koulutusalat ovat opiskelijamääriltään hyvin vaihtelevia. Perinteisesti tekniikanalan koulutuksista rakennus- ja talotekniikka-ala on LHKK:ssa ollut hyvin vetovoimainen ala kuten myös pehmeämpiä arvoja edustava sosiaali-, terveys- ja kasvatusala. Keramiikka-alalta vastaajia oli vain yksi (1) vaikka kyselytutkimuksen aikana alan opiskelijoiden lukumäärä on ollut 25 opiskelijaa.

Kuvio 5. Hyvä tulevaisuus kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden määrä koulutusaloittain.

Kyselyn kysymyksen, **miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus**, vastaukset on tulkittu sanallisista vastauksista, joista esille nousseita asioita luokiteltiin aloittain luokittelulla positiivinen, neutraali ja negatiivinen. Positiiviseen luokkaan on tulkittu kaikki sellaiset vastaukset, joista huokuu luottamus omaan koulutusalaan kuten, että tulevaisuus nähdään hyvänä, alalla työtä riittää nyt ja uskotaan riittävän tulevaisuudessakin, alalla nähdään kasvu- ja kehittymismahdollisuuksia, teknologia kehittää alaa, alalle syntyy uusia ammatteja tai osaamisen laajentaminen on mahdollista. Neutraali-luokkaan on tulkittu vastauksia, jotka eivät ole suoraan myönteisiä tai kielteisiä vaan kategorisesti toteamuksia, lieviä epäröintejä tai vastaaja ei ole osannut ottaa kantaa ja ilmoittaa, että ei tiedä tai osaa sanoa, ei siis osaa sanoittaa näkemystään koulutusalaan tulevaisuudesta. Negatiivisen

luokkaan on tulkittu vastauksia, jotka ovat selkeästi kielteisiä. Alan työllisyysnäkökymät vaikuttavat vähäisiltä tai vaatisivat siirtymistä tai muuttoa kotipaikkakunnalta toiselle seudulle. Tähän negatiiviseen luokitteluun on tulkittu myös vastaukset, jos alalla on työtä tarjolla enemmän kuin kysyntää ja työn palkkaus tai työolosuhteet eivät houkuta jäämään alalle. Vastausten luokittelua esitellään tarkemmin liitteessä 1. Liitteelle on valittu koulutusaloittain myös tulkintaa kokoava tai tyypillinen suora lainaus tai lainauksia alkuperäisistä vastauksista. Näistä tulkinnoista on lisäksi tuotettu koulutusaloittaisia sanapilviä WordClouds -ohjelmalla. Sanapilvi antaa paremman arvion sanoille, jotka esiintyvät vastauksissa useammin. Kysymyksen kohdalla tulkituista tiedoista laskettiin prosentuaalinen tulevaisuudenusko luokitteluille positiivinen, neutraali ja negatiivinen. Tulkittua määrää verrattiin alan kokonaisvastausmäärään.

Tuloksista ei voinut selvittää sukupuolten välisiä eroja suhtautumisessa koulutusalan tulevaisuuteen, koska sukupuolitietoa ei kyselyn taustatiedoissa selvitetty. Huomionarvoista kyselyn tulkinnaan liittyy on se, että koronapandemia ei paria poikkeusta lukuun ottamatta näkynyt tuloksissa. Samoin oli tilanne kestävän kehityksen osaamisen osalta, vaikka se on aihe, joka luo toivoa paremmasta tulevaisuudesta.

11.1.1 Ajoneuvo-, kuljetus- ja nostoala

Kuvio 6 kuvaa ajoneuvo-, kuljetus- ja nostoalan toiveikasta tulevaisuutta. Opiskelijoiden mielestä tulevaisuus näyttää hyvältä, yhdistelmäajoneuvon kuljettajia tarvitaan lisää, vaikka alan digitalisaatio, teknologisoituminen ja robotisoituminen ovat voimakasta ja erityisesti kuljettajan työ muuttuu. Kuljetusmenetelmien uskotaan paranevan siten, että kerralla voi kuljettaa tavaraa enemmän ja kätevämmiin. Turvallisuusjärjestelmien uskotaan myös parantuvan ja lisääntyvän. Tällä kertaa alalla huolestuttaa polttoaineiden korkeat hinnat ja toisaalta pelätään, että kehittyvä teknologia vähentää tekemistä. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan alan tulevaisuudenuskon mittausluokseksi saatiin: positiivinen 67 %, neutraali 33 % ja negatiivinen 0 %.

Kuvio 6. Ajoneuvo, kuljetus- ja nostoalalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.

11.1.2 Elintarvike-, ravintola- ja cateringala

Kuvio 7 kuvaa elintarvike-, ravintola- ja cateringalan toiveikasta tulevaisuutta. Opiskelijoiden mielestä tulevaisuus näyttää hyvältä, työtä helpottavia uusia teknologisia ratkaisuja tulee alati lisää ja vapailla työmarkkinoilla on tarjolla alan monenlaisia töitä runsaasti. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan alan tulevaisuudenuskon mittaustulokseksi saatiin: positiivinen 75 %, neutraali 17 % ja negatiivinen 8 %.

Kuvio 6. Elintarvike-, ravintola- ja cateringalalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.

11.1.4 Keramiikka-ala

Kuvio 9 kuvaa **keramiikka-alan** toiveikasta tulevaisuutta. Suomessa alan nousee uuteen kukoistukseen vuoteen 2040 mennessä, jolloin alalla on paljon keramiikka-alan pienyrittäjiä ja ehkä pienteollisuuttakin sillä ihmiset arvostavat yksilöllisiä ja ekologisia käsityötuotteita. Opiskelijanäkemyksen mukaan alan tulevaisuudenuskon mittaustulokseksi saatiin: positiivinen 100 %, neutraali 0 % ja negatiivinen 0 %.

Kuvio 8. Keramiikka-alalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.

11.1.5 Kone- ja tuotantotekniikka

Kuvio 10 kuvaa **kone- ja tuotantotekniikka-alan** toiveikasta tulevaisuutta. Opiskelijoiden mielestä tulevaisuus näyttää hyvältä, ala kehittyä automaatiokoneiden käyttöönottojen yleistyessä. Automatisaation pelätään vähentävän alan työvoimatarvetta ja siksi toiveissa on, että ihan kaikki alan työt eivät automatisoituisi. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan alan tulevaisuudenuskon mittaus- tulokseksi saatiin: positiivinen 75 %, neutraali 25 % ja negatiivinen 0 %.

Kuvio 9. Kone- ja tuotantotekniikka-alalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.

11.1.6 Liiketoiminta-ala

Kuvio 11 kuvaa liiketoiminta-alan toiveikasta tulevaisuutta. Osan opiskelijoiden mielestä tulevaisuus näyttää hyvältä, osa opiskelijoista toivoo, että kotiseudulle avautuisi uusia alan tehtäviä, joissa voisi hyödyntää koulutuksesta saatua osaamista. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan alan tulevaisuudenuskon mittauksena saatiin: positiivinen 69 %, neutraali 23 % ja negatiivinen 8 %.

Kuvio 10. Liiketoiminta-alalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.

11.1.7 Puhtaus- ja kiinteistöpalveluala

Kuvio 12 kuvaa **puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan** toiveikasta tulevaisuutta. Alan opiskelijat näkevät, että alan työllisyys näkymät ovat kasvussa, työtä riittää ja osaamista on varsinkin kiinteistöpalvelualalla mahdollista laajentaa lämpö-, vesi- ja ilmastointitehtäviin. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan alan tulevaisuudenuskon mittauksena saatiin: positiivinen 80 %, neutraali 20 % ja negatiivinen 0 %.

Kuvio 11. Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus

11.1.8 Rakennus- ja talotekniikka-ala

Kuvio 13 kuvaa rakennus- ja talotekniikka-alan toiveikasta tulevaisuutta. Tässä tekniikanaloihin liittyvässä kokonaisuudessa tulkittiin putki-, rakennus- ja talotekniikan sekä teknisen suunnittelun koulutusalojen vastauksia. Opiskelijoiden mielestä tulevaisuus näyttää hyvältä, työtä riittää ja hyviä tekijöitä tarvitaan. Erityisesti putkialan työtehtäviä on haasteellista korvata koneilla. Putkiasennustyötä tekevien palkkauksen kilpailukykyisyyden toivotaan paranevan alan muihin työtehtäviin verrattuna. Rakennusalan työllistymismahdollisuudet ovat hyvät, sillä työtä on tarjolla nyt ja niitä uskotaan jatkossakin olevan.

Teknisen suunnittelun koulutuksen osalta esiin nousi etäopiskelumahdollisuuksien lisääminen. Alalla on hyvät jatko-opintomahdollisuudet insinöörikoulutukseen, joista muutama kyselytutkimukseen vastannut opiskelija haaveilee, sillä teknisen suunnittelun insinöörikoulutetuille on enemmän kysyntää. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan alan tulevaisuudenuskon mittaustulokseksi saatiin: positiivinen 79 %, neutraali 19 % ja negatiivinen 2 %.

Kuvio 12. Rakennus- ja talotekniikka-alalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.

11.1.9 Sosiaali- terveys- ja kasvatusala

Kuvio 14 kuvaa sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan toiveikasta tulevaisuutta. Opiskelijoiden mielestä tulevaisuus näyttää hyvältä. Alalla töitä riittää, sillä lähihoitajista on työmarkkinoilla pulaa. Myös ensihoitajien työtilanne näyttäytyy hyvältä. Vaikka työtilanteet ovatkin hyviä niin alan työolosuhteet eivät välttämättä houkuttele jäämään alalle. Alalle toivotaan lisää työntekijöitä ja parempaa työhyvinvointia ja parempaa palkkausta. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan alan tulevaisuudenuskon mittauksena saatiin: positiivinen 47 %, neutraali 45 % ja negatiivinen 8 %.

Kuvio 13. Sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.

11.1.10 Sähkö- ja automaatioala

Kuvio 15 kuvaa **sähkö- ja automaatioalan** toiveikasta tulevaisuutta. Opiskelijoiden mielestä tulevaisuus näyttää hyvältä, ala tulee muuttumaan, sillä työtehtävät alalla monimutkaistuvat ja se tuo tullessaan uusia haasteita. Alan turvallisuus on kuitenkin jo hyvällä tasolla. Opiskelijoiden näemyksen mukaan alan tulevaisuudenuskon mittaustulokseksi saatiin: positiivinen 78 %, neutraali 22 % ja negatiivinen 0 %.

Kuvio 14. Sähkö- ja automaatioalalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.

11.1.11 Tieto- ja viestintäteknikka-ala

Kuvio 16 kuvaa **tieto- ja viestintäteknikka-alan** toiveikasta tulevaisuutta. Opiskelijoiden mielestä tulevaisuus näyttää hyvältä, alan ammattilaisia tarvitaan lisää ja alalta löytyy osaamista vastaavaa monipuolista ja mieluista työtä. Opiskelupaikkakunnalta toivotaan löytyvän alan työpaikkoja enemmän. Alalta odotetaan, että työtehtävissä pääsee kehittymään, työilmapiiri olisi hyvä ja työpaikan työtoverit mukavia. Opiskelijoiden näkemyksen mukaan alan tulevaisuuden uskon mittaus-tulokseksi saatiin: positiivinen 72 %, neutraali 23 % ja negatiivinen 5 %.

Kuvio 15. Tieto- ja viestintäteknikka-alalla mainittuja asioita kysymykseen, miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus.

11.2 Opiskelijakyselyn yhteenveto

Opiskelijakyselyn vastausmäärä on melko suuri, 183 vastausta. Suurehkoa vastausmäärää selittää, että kyselyyn vastattiin pääsääntöisesti opettajan johdolla ja kyselyyn vastanneiden kesken suoritettiin arvonta, jonka palkintona oli Perttu Pölösen kirjapaketti sekä oppilaitostuotteita. Vaikka kysymykset olivat avoimia kysymyksiä ja niihin vastattiin vapaamuotoisesti, esiintyi vastauksissa tiettyjä samoja asioita, mikä helpotti luokittelua vastausten tulkinnessa. Opiskelijakyselyn vastaukset olivat pääsääntöisesti lyhyitä vain muutaman sanan vastauksia.

Yleisesti voi todeta, että kaikkien 11 koulutusalan opiskelijat näkevät valitsemansa opiskelualan tulevaisuuden hyvänä, heillä on luottamusta valitsemansa koulutusalan menestymiseen tulevaisuudessakin. Aloilla riittää pääsääntöisesti töitä tai työllistyminen on mahdollista yrittäjyyden kautta. Alat digitalisoituvat, teknologistuvat ja robotisoituvat ja muuttavat alojen toimintatapoja niin opinnoissa kun työelämässäkin. Vaikka teknologiamurros on nopeaa ja massiivistakin, nähdään se enemmän mahdollisuutena kuin uhkana. Tästä osoituksena on se, että kaikkiin aloihin kohdistui positiivista tulevaisuususkoa vaihteluvälillä 47–100 %. Suurin positiivinen 100 % tulevaisuususko oli keramiikka-alalla mutta tätä tulosta selittää se, että vastaajia oli vain yksi. Keramiikka-alan vastausinnottomuutta puolestaan selittää se, että opiskelijat ovat aikuisopiskelijoita ja heidän kyselynsä vastaaminen ei ollut opettajajohtoista vaan perustui vapaaehtoisuuteen. Matalin positiivinen tulevaisuususko mitattiin sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalta, 47 %. Ko. alan neutraali tulevaisuususko oli 45 % ja negatiivinen tulevaisuususko 8 %. Näitä lukuja selittää alan haasteellinen työvoimapula, mikä heijastuu työolosuhteisiin mm. kiireenä ja riittämättömyydentunteena eikä houkuttele jäämään alalle.

Liiketoiminta-alan ja tieto- ja viestintätekniiikan alan toiveikkaat tulevaisuudet nähtiin hyvinä, asian kääntöpuolella nähtiin kuitenkin, että oman kotiseudun työmahdollisuuksia ei nähdä hyviksi tai ne ovat rajoittuneet. Tämä näkyy enemmän liiketoiminta-alan positiivisen tulevaisuususkon mittaus-tuloksessa kuin tieto- ja viestintätekniiikan tuloksessa, lukujen ollessa 69 % liiketoiminta-alalla ja tieto- ja viestintätekniiikka-alalla 72 %.

Keramiikka- ja kauneudenhoitoala ovat puolestaan aloja, joissa työllistymismahdollisuudet ovat paremmat yrittäjyyden kautta. Tämä näkyy erityisen hyvin kauneudenhoitoalan tulevaisuudenuskon mittaustuloksessa: positiivinen 63 %, neutraali 25 % ja negatiivinen 12 %. Yrittäjämäisen

asenteen puuttuminen näyttäytyy vastauksissa enemmän neutraalin tai negatiivisen tulevaisuususkon puolella.

Tekniikanaloista vain ajoneuvo-, kuljetus- ja nostoalan positiivinen tulevaisuususkko jäi alle 70 %, luvun ollessa 67 %. Lukuun vaikutti se, että kaikki ko. alan vastaajat eivät antaneet selkeää tulkittavaa vastausta suuntaan tai toiseen, joten tulkita oli tällöin neutraali. Kaikilla muilla tekniikan aloilla tulevaisuudenuskoksi mitattiin yli 70 % kuten kone- ja tuotantotekniikka-alalla, rakennus- ja talotekniikka-alalla ja sähkö- ja automaatioalalla. Muita yli 70 % tulevaisuususkon aloja olivat, elintarvike-, ravintola- ja cateringala, keramiikka-ala, puhtaus- ja kiinteistöpalveluala sekä tieto- ja viestintätekniikka-ala.

Konkreettisia ja suoria toiveita toiveikkaan tulevaisuuden mahdollistamiseksi esitettiin melko perinteiseen malliin. Tulkinta nosti kuitenkin esiin vahvistamisen tarvetta työssäoppimisen, työelämätaitojen ja jatko-opintomahdollisuuksien ohjaamiseen. Myös opiskelijan henkilökohtaiset valmiudet huomioivaa käytännön opetusta toivottiin asiantuntevalta opettajalta. Muita toiveikkaan tulevaisuuden mahdollistamiseksi esitettyjä toiveita oli, että opetus perustuisi enemmän työammatteihin eli työelämän ytimeen, ei niinkään tutkintoihin. Opiskelu olisi enemmän ajasta ja paikasta riippumatonta eli etäopiskelumahdollisuuksien lisäämistä erityisesti rakennus- ja talotekniikka alan teknisen suunnittelun koulutuksessa ja, että tutkinnoissa, joissa on aikuisopiskelijoita, tulisi turhat aiheet poistaa opetusohjelmasta, mainintoja turhakkeiksi saivat liikunta ja ruotsi. Eräs opiskelija sanoitti monista vastauksista huokunutta ajatusta seuraavasti: *FAI tekee mielestäni jo aivan kaiken mitä opiskelija voi koulustaan toivoa. Opettajat ovat ammattitaitoisia ja heidän opetuksensa kiitettävän monipuolista. Koko tunnelma koulussa ja opetuksessa on äärimmäisen ihailtavaa. On kunnia opiskella juuri tässä oppilaitoksessa.*

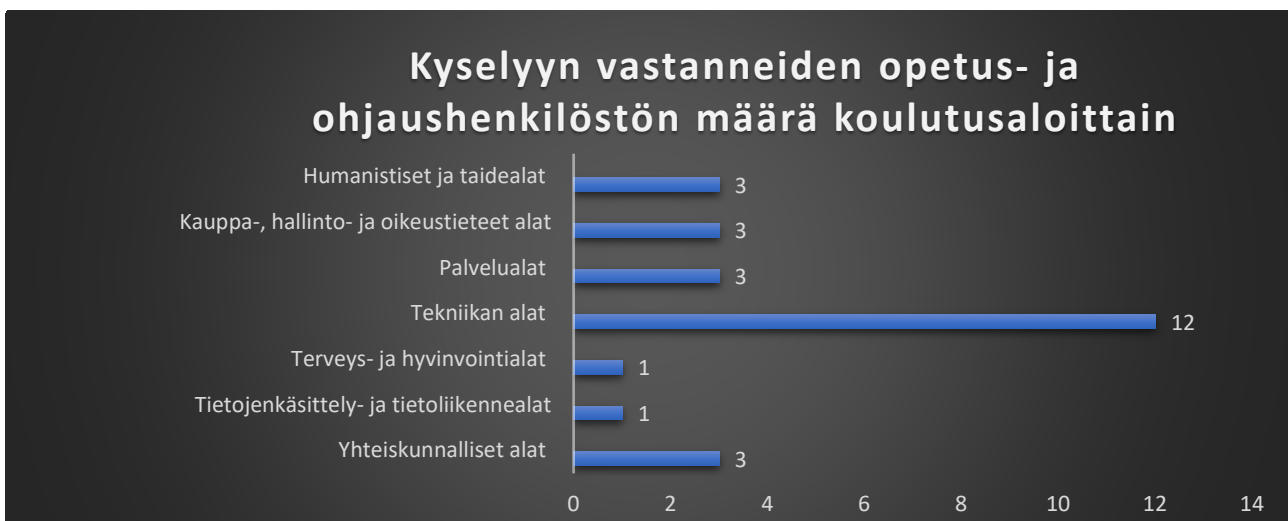
11.3 Opetus- ja ohjaushenkilöstökyselyn tulokset

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän opetus- ja ohjaushenkilöstöltä kerättiin 2.-16.1.2023 välisenä aikana Hyvä Tulevaisuus -kysely, jossa tarkasteltiin heidän tulevaisuuskuvaansa liittyvät ajatukset ja olettamukset. Opetus- ja ohjaushenkilöstölle tuotettu kysely toteutettiin Microsoftin Forms -kyselylomakkeella ja kysely lähetettiin sähköpostiviestinä yhteensä 117:sta henkilölle tulevaisuuskoordinaattorin toimesta. Saateviestissä pyydettiin, että keskityttäisiin vain positiivisiin asioihin, koska pelottavaakin muutosta haluttiin tarkastella hyvän kautta. Kysymykset olivat valmiiksi

mietittyjä avoimia kysymyksiä, joihin vastattiin vapaamuotoisesti. Kyselylomakkeen kysymykset olivat kaikille vastaajille samat ja yhteiseksi suunnitellussa kyselyssä pyydettiin näkemyksiä seuraaviin kysymyksiin:

- Miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus? Mitkä asiat ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat?
- Miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuuskuvasta todellisen?
- Mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito? Miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa?

Kyselyyn vastasi yhteensä 26 opetus- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvaa henkilöä. Vastausprosentiksi tuli näin ollen 22 %. Kyselyyn vastanneista kaikki kirjasivat oman alansa, kuvio 18 kuvaa koulutusaloittain vastanneiden opettajien ja ohjaajien määrän.

Kuvio 17. Hyvä tulevaisuus kyselyyn vastanneiden opettajien ja ohjaushenkilöstön määrä koulutusaloittain.

Opetus- ja ohjaushenkilöstön vastaukset analysoitiin aloittain, kuten opiskelijakyselyssäkin, vaikka vastausten määrä jäikin 22 %:iin. Eniten vastauksia saatiin tekniikanalalta, 12 kpl. Vastauksista johdetut tulkinnot ovat koottuina liitteille 3–5. Opetus- ja ohjaushenkilöstölle suunnatussa kyselyssä koulutusalat jaettiin hiukan eri tavoin kuin opiskelijakyselyssä. Tämä siksi, että alan opetus- ja ohjaushenkilöstömäärä kasvaa ja näin vastaajien yksilöinti vaikeutuu.

11.3.1 Humanistiset ja taidealat

Kysyttäessä **miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus ja mitkä asiat ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat**, esiin nousi seuraavat näkemykset: Media-alan arvo on kasvussa, sillä alan taitoja tarvitaan kaikilla aloilla videoiden ja valokuvien tuotannon sekä nettisivujen ja graafisen suunnittelun muodoissa, kun kaikki visualisoituu yhä enemmän. Paikallisesti alan työpaikat ovat vähissä, joten työllistyminen vaatii yrittäjämäistä asennetta. Alalle on tulossa uusia visuaalisia ja virtuaalisia teknologiota. ”Hyvän tulevaisuuden tälle alalle luo hyvät ja ennen kaikkea motivoituneet työntekijät, jotka haluavat kehittyä työssään äärettömiin.”

Kysymyksessä **miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuudesta todellisen**, korostuivat kannustava ilmapiiri ja olla opiskelijoille luottamuksen arvoisen tukihenkilö, joka saa heidän parhaat puolet esiin.

Kysymyksessä **mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito ja miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa**, mainittiin ajattelu, inhimillisyys ja luovuus. ”Tärkein taito on opiskelijan saappaisiin astuminen. Ei liikaa, jotta opetuksen taso ja auktoriteetti pysyy, vaan että jotkut oppilaat vain tarvitsevat opettajaa/ohjaajaa, joka on opetushahmo, mutta myös ystävä, joka auttaa töissä.”

11.3.2 Kauppa- hallinto ja oikeustieteet alat

Kysyttäessä **miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus ja mitkä asiat ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat**, esiin nousi seuraavat näkemykset: Kaupanala on monimuotoinen ja monialainen. Alalla tarvitaan työntekijöitä, joilla on mahdollisuus ja kyky sopeutua joustaviin työaikoihin myös iltaisin ja viikonloppuisin. ”Hyvä tulevaisuus näyttää siltä, että ihmisillä on riittävästi käyttövaroja, ostaakseen niin päivittäis- kuin käyttötavaroita. Mikäli ihmisten ostovoima heikkenee, heikkenevät myös oman alan tulevaisuuden näkymät.” Alan koulutukseen tulisi lisätä digi- ja yrittäjyystaitoja yhteistyössä suunnitellen.

Kysymyksessä **miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuudesta todellisen**, korostuivat opetushenkilöstön osaamisen kehittäminen, jotta onnistuu opettaa laaja-alaisesti niin alan substanssia kuin työelämätaitojakin.

Kysymyksessä **mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito ja miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa**, mainittiin vuorovaikutustaidot, palveluasenne, joustavuus, tiedonhakutaito ja kriittinen medianlukutaito. ”Ihmissuhdetaidot!”

11.3.3 Palvelualat

Kysyttäessä **miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus ja mitkä asiat ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat**, esiin nousi seuraavat näkemykset: Palvelualalla työtä riittää. ”Työvoimapula osajista ravintola-alalla, kantasuomalaiset valikoivat töitä ja osaa catering-alan työtehtäviä tekee muualta suomeen saapuneet henkilöt.” Alan koulutuksia tulisi kehittää työnantajien tarpeisiin ja maahanmuuttajien sekä alanvaihtajien kohdalla keventää opiskelun rakennetta yhteisten pakollisten tutkinnonosien osalta. Myös jatkuva oman osaamisen kehittäminen on keskeinen hyvän tulevaisuuden mahdollistaja.

Kysymyksessä **miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuudesta todellisen**, korostuivat osaamisen ajan tasalla pitäminen ja kehittäminen, postiviihen asenne ammattiylpeyttä unohtamatta. ”Toteuttamalla työtäni opiskelijoiden etu edellä ja oppilaitoksen arvojen mukaisesti, kehittämällä itseäni ammatillisesti, luomalla mahdollisimman yhteisöllistä ilmapiiriä ja toimien yhdenvertaisesti. Palautteen ja avun antamisella tai pyytämällä on suuri vaikutus työn toteutuksen kannalta. Vaikutan työyhteisöön positiivisesti olemalla itse yhteistyökykyinen ja joustava mahdollisuuksieni mukaan.”

Kysymyksessä **mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito ja miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa**, korostettiin työelämäyhteistyötä ja tiimityöskentelyä. ”Toisen ihmisen kunnioittaminen kaikilla osa-alueilla, erilaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen, vastuullisuus ja kyky tehdä yhteistyötä saavuttaaksemme halutun tuloksen.”

11.3.4 Tekniikanalat

Kysyttäessä **miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus ja mitkä asiat ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat** korostuivat seuraavat näkemykset: Hyvältä näyttää, alan työllisyystilanne on hyvä, pikemminkin alaa uhkaa työvoimapula. Teknologian hyödyntäminen lisääntyy ja muuttaa työtehtäviä haasteellisimmiksi, tarvitaan asennemuutosta uuden tekniikan haltuun

ottamiseksi. Keskitytään erityisesti työelämään painottuvaan opiskelijaohjaukseen ja uuden teknologian käyttöön.

Kysymyksessä **miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuudesta todellisen**, korostuivat oman ammattitaidon kehittäminen, positiivisen ja innostavan asenteen ylläpitäminen ja esimerkin näyttäminen. ”Opiskelijoiden erilaisuuden huomioiminen siten, että järkevällä tasolla pyritään ohjaamaan / opettamaan ammatissa tarvittavat perustaidot pohjaksi työelämään ja työelämässä oppimiseen.” Huomioida yksilöllisten opinpolkujen tarve.” Kuunnella mahdollisimman paljon työelämän tarpeita ja toiveita, ottaa koppia hiljaisista signaaleista, tukea ja auttaa sekä vahvistaa luottamusta että yhteisvoimin selvittää haasteista.”

Kysymyksessä **mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito ja miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa**, mainittiin resilienssi, yhteistyötaidot, elämäntaitotaidot, tiedonhaku- ja ajattelu, rehellisyys, luotettavuus ja yrittäjämäinen asenne. ”Tehdään se, mikä luvataan ja yritetään tehdä aina pikkasen paremmin, kuin edellisellä kerralla.” Tekemällä oppiminen yhdessä työelämän kanssa projekteissa, ensin teorian haltuun positiivisella asenteella ja sitten luovaa ajattelua ja asioiden ymmärtämistä miksi ja miten tehdään.

11.3.5 Terveys- ja hyvinvointialat

Kysyttäessä **miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus ja mitkä asiat ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat, nousi esiin seuraava näkemys**: Hyvinvointiteknologia ja robotiikka mahdollistavat ja tukevat hoitotyötä.

Kysymyksessä **miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuudesta todellisen**, mainittiin tulevaisuuden suunnittelutaitojen lisääminen ja erilaisten työpaikkojen esittelyt.

Kysymyksessä **mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito ja miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa**, mainittiin vuorovaikutustaidot.

11.3.6 Tietojenkäsittely ja tietoliikennealat

Kysyttäessä **miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus ja mitkä asiat ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat**, mainittiin, että hyvältä näyttää, ala on kehittyvä, alalla on töitä ja ne lisääntyvät. Alalle on myös tarjolla jatko-opintomahdollisuuksia.

Kysymyksessä **miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuudesta todellisen**, mainittiin ”Opettamalla asioita monipuolisesti ja varsinkin tiedon haun osaaminen on tärkeää, koska ala kehittyy koko ajan.”

Kysymyksessä **mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito ja miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa**, mainittiin ”Jatkuvan oppimisen taito.”

11.3.7 Yhteiskunnalliset alat

Kysyttäessä **miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus ja mitkä asiat ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat** nousivat esiin, että ala on hyvinvoiva ja turvallinen mutta muutokset väistämättömiä. Rohkeus, uteliaisuus ja yhdessä ideoiminen ja kehittäminen ovat voimavara tuottaa esimerkiksi eri alojen yhdistelmäkoulutuksia tai kurkistusopintojaksoja. ”Erialaisten teknologisten ratkaisujen ja ammatillisten osaamisten yhdistelemistä tehdään tulevaisuuden ammatillisessa koulussa. Niissä on mukana yritykset, muita oppilaitoksia ym. Hyödynnetään mm. vapaan sivistystyön, lukion ja amk:n tarjontaa. Koulu ei olisikaan alkaa ja päättyä ja suoritettavat sisällöt ja tutkinnot vaan enemmän ihmisen kehityksessä ja ajassa muuttavana, osa elämää, uteliaisuuskoulua koko elämä.”

Kysymyksessä **miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuudesta todellisen**, mainittiin, että kannustamalla, rohkaisemalla yksilöllisiin valintoihin, jatkuvaan oppimiseen ja laaja-alaiseen kehittymiseen. ”Luomalla opiskelijalle uskoa itseensä, elämään ja tulevaisuuteen.”

Kysymyksessä **mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito ja miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa**, mainittiin vuorovaikutustaidot, yhteistyötaidot, tunne- ja tietoisuustaidot, inhimillisuus ja monikulttuurisessa yhteiskunnassa toimiminen. ”Tulevaisuususkon ylläpito.”

11.4 Opettaja- ja ohjaushenkilöstökyselyn yhteenveto

Kysyttäessä miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus ja mitkä asiat ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat, voi yleisesti todeta, että kaikkien seitsemän (7) koulutusalan henkilöstö näkee oman opetusalan tulevaisuuden hyvänä, aloilla riittää työtä, palvelu- ja tekniikan aloja jopa uhkaa työvoimapula ja alat teknologisoituvat. Teknologisoituminen muuttaa alojen opetuksen toimintatapoja. Teknologiamurroksen tuomaa muutosta ei pidetä uhkana vaan se nähdään välttämättömänä ja sen tuomaan muutokseen sopeudutaan. Teknologiamurrokseen sopeutuminen vaatii asennemuutosta uuden tekniikan haltuun ottamiseksi. Oppilaitos on keskeisessä asemassa yhteiskuntavastuun kantajan roolissa ja siten sen tulee olla myös uusimpaan teknologiaan nojaava.

Teknologian lisäksi hyvän tulevaisuuden mahdollistavat motivoitunut opetus- ja ohjaushenkilöstö, joka kehittää alati omaa osaamistaan niin pedagogista osaamistaan kuin teknologiaosaamistakin ja vahvistaa opiskelijan työelämä-, jatko-opinto- ja yrittäjyystaitoja. Työelämä-, jatko-opinto- ja yrittäjyysvalmiudet ovat opiskelijoille tarpeellisia taitoja tulevaisuuden työmarkkinoilla myös syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta. Opettajan rooli on merkittävä vastuulliseen ammattitaitoon ja työelämäjaksoihin ohjaamisessa. Palvelualoista ravintola-alalla on työvoimapulaa osaajista ja osan alan töistä tekevät ulkomaalaistaustaiset henkilöt. Monille maahanmuuttajille tuottaa vaikeuksia suoriutua alan perustutkinto-opinnoista, joten hyvän tulevaisuuden mahdollistajaksi esitetään koulutusrakenteen keventämistä vähintäänkin yhteisten pakollisten tutkinnonosien osalta. Ammatillisten tutkintojen perusteet ovat kuitenkin Opetushallituksen määräys, joten keventäminen onnistuu helpoiten osatutkintotavoitteisesti järjestettävänä koulutuksena. Lisäksi kyselyn vastauksia tulkitessa esiin nousi koulutussuunnittelu, joka huomioisi entistä enemmän työelämäkumppanin ja ajassa muuttuvat tarpeet. Ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen, vapaan sivistystyön ja korkeakoulujen yhteistyön vahvistamisen edistämistä pidetään tärkeänä laadun, osaamisen ja yksilöllisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kysymyksessä miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuudesta todellisen nousi esiin, eniten mainintoja saaneena, osaamisen kehittämisen taito. Työntekijöiden oman osaamisen kehittäminen onkin tärkeä tiedostaa, sillä opetushenkilöstön osaamisella on vaikutuksia toiminnan ja valintojen kautta opiskelijan tulevaisuuteen. Opetustyö on muutoksessa, työtavat ovat muuttuneet enemmän ryhmäopetuksesta yksilölliseen ohjaamiseen ja työelämän kanssa yhä tiiviimmin toimimiseen ja verkostoitumiseen. Opetustyötä tehdään moni-

puolisesti ja konkreettisesti toteuttaen, opiskelijan etu edellä, kannustaen, rohkaisten, tukien ja auttaen, jokaista yksilöllisen tarpeen mukaan.

Tärkeinä huomioina esiin nousivat tiedonhaku, kriittinen ajattelu, lähdekritiikin opettaminen alan perustaitojen opettamisen rinnalla. Tiedonhaun ja kriittisen ajattelun osaamisen tärkeyttä ei voidaan ohittaa, kun koulutamme tulevaisuuden muutoksentekijöitä. Tiedon suhteen elämme runsauden maailmassa, ja aivan oleellinen kysymys onkin mihin suuntaan digitalisaation pelisäännöt muokataan. Tiedonhaun ja lähdekritiikin opetuksen vahvistamisen voisikin nostaa yhdeksi oppilaitoksen kehittämiskohteeksi.

Kysymyksessä mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito ja miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa korostui vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön liittyvät taidot. Vuorovaikutusosaaminen on tärkeää, kun töitä tehdään tiimeissä ja verkostoissa erilaisten ihmisten kanssa. Empatia ja opiskelijan saappaisiin astuminen kyky mainittiin tärkeinä työelämätaitoina. Kun asettuu opiskelijan asemaan, pystyy häntä ymmärtämään paremmin ja syvemmin. Myös luovuus ja joustavuus mainittiin, niitä tarvitaan lähes jokaisessa tehtävässä. Opetustehtävät kuten työelämäkin vaativat resilienssiä eli selviytymiskykyä, opiskelijoita haastetaan ja kannustetaan yrittäjämäiseen toimintatapaan, tekemään parhaansa jo opiskeluaikana.

12 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön tutkimusote on laadullinen, jossa aineisto muodostettiin kirjallisiin lähdeaineistoihin syventyen ja kahdella erillisellä kyselytutkimuksella, joiden aineistoja tulkittiin ja pyrittiin ratkaisemaan kysytyt kysymykset. Työn reliabiliteetti ja validiteetti perustuvat teoreettisessa viitekehäksessä lähteiden ajantasaisuuteen ja monipuolisuuteen. Lähteet ovat pääsääntöisesti eri viranomaistahojen julkaisemaa aineistoa ja siten luotettavia. Lähdemateriaali tuki hyvin opinnäytteen kyselytutkimuksen analyysiä. Kyselytutkimuksista toinen suunnattiin Lounais-Hämeen kuntayhtymän opiskelijoille ja toinen opetus- ja ohjaushenkilöstölle. Kyselytutkimusten keskeiset kysymykset liittyvät siihen, miten ympärillämme tapahtuvat muutokset vaikuttavat oppilaitoksen opiskelijoiden ja opetus- ja ohjaushenkilöstön tulevaisuusajatteluun ja tulevaisuuskokoon.

Kyselyt toimitettiin sähköisesti LHKK:n opiskelijoille ja opetus- ja ohjaushenkilöstölle, ja vain opiskelijakyselyssä pyydettiin henkilötietoja, mikäli opiskelija halusi osallistua arvontaan. Opettaja- ja ohjaushenkilöstön kyselyssä henkilötietoja ei kerätty. Koulutusala-tieto pyydettiin molemmissa kyselyissä. Kyselyjen vastauslomakkeiden tulkintaan liittyy tutkimuksen heikoin kohta eli luokitte- tiinko aineiston asiat oikein. Opiskelijakyselyn tulkintaa toteutettiin kahdessa erässä, ensin tulevai- suuskoordinaattorin toimesta ja sittemmin jatkettu alkuvuodesta 2023 pienin luokittelu- ja tarkennusmuutoksin tekijän toimesta. Opetus- ja ohjaushenkilöstön vastausten tulkintaa tehtiin alkuvuodesta 2023 tekijän toimesta. Vastauksista pyrittiin keräämään kaikki mainitut asiat alakoh- taisesti ja kysymyksittäin mahdollisimman tarkasti kokonaisuuksiksi. Liitteet 1–5 kuvaavat esimer- kinomaisesti opiskelija- sekä opettaja- ja ohjaushenkilöstön vastauskohteja kysymyksittäin. Mo- lemmat, Hyvä Tulevaisuus -kyselytutkimukset, ovat ensimmäiset tulevaisuusaihepiiriin toteutetut kyselyt oppilaitoksessa, eikä tiedossa ole aiotaanko kyselyjä toistaa jollakin aikavälillä.

Tutkimustyössäni olen pyrkinyt noudattamaan tarkkuutta, mutta kyselyaineistojen tulkinnoissa on kuitenkin mahdollisuus virheellisiin tulkintoihin, jolloin tulosten luotettavuuskin kärsisi. Kyselyai- neistojen tulkinnoissa pyrin olemaan selkeä ja johdonmukainen sekä tuottamaan tulkintamateriaa- lia jokaisesta kysytystä kysymyksestä sellaisina kuin niihin oli vastattu. Opinnäytetyön valmiste- lussa olen pyrkinyt siis toteuttamaan hyvää tieteellistä toimintatapaa Jamkin eettisten periaatteiden mukaisesti.

13 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys tarkastelee kestävän kehityksen olemusta ekososiaalisen sivistyksen näkökulmaan nojautuen. Ajantasaista ja monipuolista eri viranomaistahojen tuottamaa materiaalia oli runsaasti tarjolla, ja keskeisimmät lähdeaineistot valikoituivat helpohkosti, kun tutkimusongelmasta johdettu tutkimuskysymys kirkastui. Opinnäytetyön tutkimusongelma oli, että miten oppilaitoksen toimintaa kehitetään jatkossa kestävän tulevaisuuden edistämiseksi. Tästä tutkimusongelmasta johdettu tutkimuskysymys kuului, että mitä konkreettisia toimia oppilaitoksella toivotaan kehitettävän, jotta opiskelijoiden ja opetus- ja ohjaushenkilöstön hyvä tulevaisuus voidaan turvata. Tähän tutkimuskysymykseen pyrittiin saamaan vastauksia kahden eri kyselytutkimuksen keinoin. Kyselytutkimuksilla selvitettiin Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän opiskelijoiden ja opetus- ja ohjaushenkilöstön näkemyksiä oman koulutusalan tulevaisuuden näkymistä ja mahdollistajista nykyisessä työn murrosvaiheessa. Opiskelijakyselyn alakohtaiset tutkimustulokset esitellään luvussa 10.3 ja opetus- ja ohjaushenkilöstön tutkimustulokset luvussa 10.5.

Agenda2030:n Hyvä Koulutus tavoitteet liittyvät osaamisen kestävään kehittämiseen ja siksi näkemykset hyvästä tulevaisuudesta olivat oleellinen näkökulma tutkittavaksi. Hyvä Tulevaisuus -kyselyt ovat myös osa oppilaitoksen strategiaa ja kattavaa laatutyötä, joilla varmistettiin opiskelijoiden ja opetus- ja ohjaushenkilöstön yhdenvertaiset vaikuttamismahdollisuudet kestävän ja hyvän tulevaisuuden edistämiseksi. Erityisen tärkeää on kuulla nuorten toiveet ja pyrkiä vastaamaan niihin siitähän huolimatta, että tulevaisuuden ennakointi on haasteellista.

Opiskelijakyselyyn vastasi 183 opiskelijaa, opettaja- ja ohjaushenkilöstölle suunnattuun kyselyyn vastasi 26 henkilöä. Laadullisessa tutkimuksessa vastausmäärät olivat pääsääntöisesti riittävät alakohtaisiin tulkitointeihin. Vastausten tulkinnoista saattoi tehdä johtopäätöksiä, että megatrendit vastaavat isoilta osin tulkinnoista nousseisiin näkemyksiin. Megatrendien tietoperustaa on käsitelty luvussa kuusi (6).

Megatrendi *luonnon kantokyky murenee*, luonnon ylikulutus ei noussut Hyvä Tulevaisuus kyselyissä esille lainkaan. Oppilaitoksella toteutetaan kuitenkin kestävän kehityksen opetusta, joka käsittelee ilmaston lämpenemiseen, luontokatoon ja luonnon ylikulutukseen liittyviä tietoja, taitoja ja arvoja. Oppilaitoksen kattavaa kestävän kehityksen opintojaksotarjontaa on esitelty luvussa kahdeksan (8). Opintojaksotarjonnan tavoitteena on uudistaa ajattelua kestävän elämän arvoista

ja materiaalsen hyvinvoinnin tavoittelusta kohti hyvää tulevaisuutta, ekososiaalista sivistystä. Ekososiaalista sivistystä käsitellään luvussa viisi (5).

Teknologiamurros puolestaan koskee kaikkia aloja, ko. asia nousi molemmissa tutkimuksissa vahvasti keskiöön. Tulos on yhteneväinen megatrendi, *kilpailu digivallasta kiihtyy*, kanssa. Digitalisaatio ja robotiikka muuttavat toimintatapojamme, kun uutta teknologiaa otetaan käyttöön. Teknologian kehittäminen luo monia lisämahdollisuuksia työelämään mutta samalla se haastaa omaksumaan uusia taitoja. Uuden oppiminen, osaaminen ja koulutus ovat kriittisiä pisteitä työelämän muutoksissa selviytymiseen ja organisaation arvon luomisessa. Oppilaitos on keskeisessä asemassa yhteiskuntavastuun kantajan roolissa ja siten sen tulee olla myös uusimpaan teknologiaan nojaava. Tulevaisuuskolmion tietoperustassa, luvussa seitsemän (7), nykyhetken työntö ohjaa ajattelemaan teknologista muutosprosessia.

Opetus- ja ohjaushenkilöstökyselystä nousi esiin tiedonhaun, kriittisen ajattelun ja lähdekritiikin opetuksen vahvistaminen. Tietoa onkin tänä päivänä helposti ja runsaasti saatavilla kehittyneen digitalisaation vuoksi mutta suuresta tietotulvasta pitäisi kuitenkin pystyä erottamaan se tärkein eli luotettava tieto. Opettaja- ja opetushenkilöstökyselystä nousi vahvasti esiin myös koulutussuunnittelu yhteistyössä eri alojen, työelämän ja muiden koulutusorganisaatioiden kanssa. Tämä on yhteneväinen megatrendi, *demokratian kamppailu kovenee*, kanssa. Yhdessä ja monialaisesti suunnitellen saavutetaan uudistumista ja verkostoissa on valtaa. Tulevaisuuskolmion tietoperustassa, tulevaisuuden imu ohjaa ajattelemaan suunnitelmia, toiveita ja unelmia.

Megatrendit *talouden perusta rakoilee tai hyvinvoinnin haasteet* eivät suoraan nousseet kyselytutkimusten tulkinnoista esille. Paremmen kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa hyvinvoinnin edistäminen on kuitenkin välttämätöntä. On tärkeää panostaa siihen, että jokainen opiskelija ja työntekijä voivat hyvin. Oppilaitoksella panostetaan jokaisen opiskelijan yksilölliseen ohjaukseen, oppimisen erilaiset muodot ja opiskelijan tarpeet huomioiden. Opetus- ja ohjaushenkilöstön jokaisella tekijällä on puolestaan mahdollisuus osallistua vuosittain viiden päivän työelämäjaksolle ja kehittää näin omaa osaamistaan. Oman osaamisen kehittämismahdollisuus on iso satsaus työnantajalta ja on näin talouteen liittyvä.

Talouteen liittyy myös uudet teknologiset innovaatiot, jotka helpottavat monella tapaa ihmisten elämää. Teknologiset innovaatiot edustavat siis taloudellista mutta myös työllistämispotentiaalia, vaikka muutoin ne saattavatkin aiheuttaa huolta, esimerkiksi häiritsemällä työmarkkinoita hävittämällä tiettyjä työpaikkoja. Teknologiset innovaatiot ovat keskeisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat megatrendien kaikkiin osa-alueisiin. (The catalysts n.d.). Euroopan investointipotentiaalia käsittelevä ryhmä onkin todennut, että investoinnit resurssitehokkuuteen, biotalouteen, luonnonvaroihin ja ilmastoon liittyvien riskien hallintaan, ovat tärkeitä pitkän aikavälin kasvunäkymille. (Why are global megatrends important for Europe 2020).

Opiskelijakyselyn tulokinnassa esiin nousi työssäoppimisen, työelämätaitojen ja jatko-opintomahdollisuuksien ohjaamisen vahvistamisen tarvetta. Nuoret näkevät asioita paremman koulutuksen luomiseksi ja oppilaitoksella halutaan kuulla niistä. Näin ollen nämä oppilaitoksen ensimmäiset ennakointiin liittyvät kyselytutkimukset toimivat aloituksena, jotta voimme oppia ja tukea nuoria matkalla kohti kestävää tulevaisuutta. Tulevaisuuskolmion tietoperustassa, menneisyyden paino, ohjaa ajattelemaan muutoksen esteitä ja erilaisia sitoumuksia. Koulutuksen kentällä opetussuunnitelmien perusteita saatetaan pitää rajoittavina, ovathan ne koulutusta ohjaavia Opetushallituksen määräyksiä.

Tutkimusongelmasta johdettu tutkimuskysymys, mitä konkreettisia toimia oppilaitoksella toivotaan kehitettävän, jotta opiskelijoiden ja opetus- ja ohjaushenkilöstön hyvä tulevaisuus voidaan turvata. Tulokinnan tuloksina ja vastauksena tutkimuskysymykseen, esiin nousi kolme kehittämis ehdotusta, jotka ovat seuraavat: Opiskelijakyselyn keskeisin kehittämis ehdotus liittyy työssäoppimisen, työelämätaitojen ja jatko-opintomahdollisuuksien ohjaamisen vahvistamiseen. Opetus- ja ohjaushenkilöstökyselystä nousseet keskeiset kehittämis ehdotukset ovat tiedonhaun, kriittisen ajattelun ja lähdekritiikin opetuksen vahvistaminen sekä koulutus suunnittelu yhteistyössä eri alojen, työelämän ja muiden koulutusorganisaatioiden kanssa. Tulokinnossa muita esiin nousseita huomionarvoisia näkemyksiä on kuvattu alakohtaisesti opiskelijakyselyn yhteenvedossa luvussa 11.2 ja opetus- ja ohjaushenkilöstökyselyn yhteenvedossa 11.4.

Ensimmäisenä, konkreettisenä toimenpide-ehdotuksena esitän, että tiedonhaun, kriittisen ajattelun ja lähdekritiikin vahvistamiseksi kehitetään ammatillisten perustutkintokoulutuksien yhteisten tutkinnonosien valinnaisiin opintoihin opintojakso, joka vahvistaa ko. viestintäosaamista.

Ammatillisissa perustutkinnoissa yhteiset opinnot muodostuvat pakollisista osa-alueista, joiden laajuus on 26 osaamispistettä ja yhteisistä valinnaisista, joiden laajuus on 9 osaamispistettä. Valinnaisten opintojaksojen tavoitteena on syventää yhteisten pakollisten tutkinnonosien osaamista mutta koulutuksen järjestäjä voi tarjota myös muita yhteisten tutkinnonosien sisältöjä tukevaa osaamista. (Tutkintojen perusteet 2023).

Tiedonhaku ja kriittinen ajattelu sisältyvät jo nyt ammatillisten perustutkintojen perusteissa yhteisten pakollisten Viestintä ja vuorovaikutusosaamisen osa-alueen osaamistavoitteisiin. Yhteisiin valinnaisiin opintojaksoihin kehitettäväksi ehdotetun koulutusjakson tarpeellisuutta perustelen erityisesti ammattikorkeakoulujen mahdollistamiin kurkistusopintoihin osallistuvien sekä ammattikorkeakoulu- tai yliopisto-opintoihin tähtäävien opiskelijoiden osaamisen lisäämiseksi. Koulutusjakson sisällöissä huomioitaisiin myös lähdekritiikki, joka ei nykyisissä opetussuunnitelmissa juurikaan korostu. Ammattikorkeakoulu- tai yliopisto-opinnoissa lähdekritiikkiosaaminen tulee väistämättä esiin, joten mahdollisuus aiheeseen tulisi mahdollistaa halukkaille jo ammatillisessa peruskoulutuksessa. Ehdotetusta koulutusjaksosta olisi opinnäytetyöntekijän näkemyksen mukaan helpohko koota myös itsenäisesti opiskeltava sähköinen koulutuskokonaisuus esimerkiksi ammatti- ja erikoisammattitutkintoa suorittaville aikuisopiskelijoille. Ko. koulutusmahdollisuus vahvistaisi yksilöllisten oppimistarpeiden huomioimista ja olisi näin oppilaitoksen strategiankin mukaista.

Koulutussuunnittelu yhteistyössä eri alojen, työelämän ja muiden koulutusorganisaatioiden kanssa on jo oppilaitoksen strateginen painopistealue. LHKK:n tiimiorganisaatio mahdollistaa laajan työelämäyhteistyön, työelämää kuunnellaan ja sieltä saatavaa tietoa hyödynnetään koulutusten kehittämässä tavoitteellisesti. Kumppanuuksia niin työelämäään kuin seudun muihin oppilaitoksiin rakennetaan vuorovaikutuksessa. (Strategia 2023–2025, 2022). Työelämäyhteistyön tiivistämiseksi ehdotan konkreettisenä toisena toimenpide-ehdotuksena, koulutusalaakohtaista kummiyritystoiminnan laajentamista, jota hanketyön kautta on jo toteutettu muun muassa keramiikka- ja luontoalan koulutustoimintojen kehittämässä. Ehdotus tukee oppilaitoksen strategiaa tiiviistä työelämäyhteistyöstä ja verkostoitumisesta.

Kolmantena toimenpide-ehdotuksena esitän, että Hyvä Tulevaisuus -kyselytutkimuksia kerättäisiin jatkossa systemaattisesti toisen vuoden opiskelijoilta, joille on ennättänyt kertyä opiskelukokemusta jo siinä määrin, että pystyvät antamaan aidon näkemyksen opiskelualansa hyvästä

tulevaisuudesta. Kyselylomakkeen avoimet kysymykset tulisi myös muuttaa valmiiksi vastausvaihtoehtoiksi, jolloin sähköisesti toteutetuista kyselyistä saisi helposti valmiit raportit käyttöön ja näin välttyttäisiin tulkinnan tuomilta mahdollisilta virheiltä. Samalla syntyisi aikasäästöä ja tulosten esitystapa olisi luettavuudessaan selkeämpi. Opiskelija ja opetus- ja ohjaushenkilöstön kyselytutkimusten luontevana jatkona voisi toteuttaa kyselytutkimuksen myös työelämän näkemyksistä hyvästä tulevaisuudesta ja sen mahdollistajista. Mielenkiintoista olisi selvittää löytyisikö sieltä yhtymäpintoja, jo analysoitujen tutkimusten kanssa.

Oppilaitoksen tuoreimpia toimintoja on kestävän tulevaisuuden toimintaympäristö, tulevaisuusakatemia. Vaikka akatemiatoiminnan päätavoitteena on tutustuttaa myönteiseen tulevaisuusajatteluun niin opiskelijoita, opettajia kuin työelämän edustajiakin, toimii akatemia tulevaisuuskoordinaattorin johdolla tarvittaessa tässä tutkimuksessa tulkittujen kehittämissuositusten innoittajana. Tulevaisuus tehdään yhdessä!

Lähteet

Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet. N.d. Ympäristöministeriö. Viitattu 30.8.2022. <https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet>

Anttalainen, K. N.d. Koulutuksen merkitys kestävän tulevaisuuden saavuttamiseksi. Opetushallitus. Viitattu 5.7.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/koulutuksen-merkitys-kestavan-tulevaisuuden-saavuttamiseksi>

Astala, R ja Pentikäinen, L. 2022. Ratkaisuja globaaleihin kehityshaasteisiin. Valtioneuvosto. Viitattu 30.9.2022. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/ratkaisuja-globaaleihin-kehityshaasteisiin>

Dufva, M. 2022. Finnsight – tulevaisuusvalta. Sitra. Viitattu 17.1.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=XSc-nlQYD8s>

Globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelman toimeenpano Suomessa. N.d. Kestavakehitys.fi. Viitattu 30.9.2022. <https://kestavakehitys.fi/agenda2030/toimeenpano-suomessa>

Globaalivastuu ja kestävä kehitys koulutuksessa. 2009. Kehittämisen ja seurannan tietopohja. Toim. A. Virtanen & T. Kaivola. Opetusministeriön julkaisuja 2009:56. Viitattu 14.2.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75632/opm56.pdf>

Kestävän kehityksen Agenda2030 -tiekartta. 2022. Kestävän kehityksen toimikunta. Viitattu 4.12.2022. <https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/109172057/Agenda2030+tiekartta,+FINAL+2022.pdf/75abd43f-abb2-9c45-2881-041d9736ad3a/Agenda2030+tiekartta,+FINAL+2022.pdf?t=1644589535363>

Kestävä kehitys. N.d. Suomen YK-liitto. Viitattu 28.6.2022 <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/kestava-kehitys>

Liimatainen, A. 2023. Kestävä kehitys ammatillisen koulutuksen tutkinnon perusteissa. Opetushallitus. Viitattu 22.4.2023. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestava-kehitys-ammattillisen-koulutuksen-tutkinnon-perusteissa>

Linturi, R. 2020. Kohti parempaa tulevaisuutta. Teknologian mahdollisuudet ja uhat kestävän kehityksen edistämässä. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 5/2020. Helsinki. Viitattu 29.8.2022. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj_5+2020.pdf

Mitä on kestävä kehitys? N.d. Ympäristöministeriö. Viitattu 28.6.2022. <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Northrop, R ja Connor, A. 2013. Ecological Sustainability: Understanding Complex Issues. Taylor & Francis Group.

Nygård, S. 2021. Kestävä kehitys ammatillisissa perustutkinnoissa. Kestävän kehityksen osaaminen ammattitaitovaatimuksissa. Pro gradu. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden ja kulttuurin

tiedekunta. Viitattu 13.8.2022. [https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/137116/Nyg%
c3%a5rdSatu.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/137116/Nyg%c3%a5rdSatu.pdf?sequence=2&isAllowed=y)

Rekola, S. N.d. Tulevaisuuteen kurkottelua. Tulevaisuuden megatrendit koulutyötä tukemassa. Opetushallitus. Viitattu 29.1.2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tulevaisuuden-megatrendit-koulutyota-tukemassa>

Salonen, A.O. 2013. Mitä on kestävä kehitys? Väitöstutkimus. Tutkimuksia 318. Helsinki: Yliopistopaino. Viitattu 28.6.2022. <https://artosalonen.com/mita-on-kestava-kehitys-2/>

Strategia 2023–2025. 2022. Vastuussa hyvästä tulevaisuudesta. Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä. Viitattu 22.4.2023. <https://www.lhkk.fi/media/lhkk-strategia-2023-2025.pdf>

Suomen biotalousstrategia. 2022. Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää. Valtioneuvoston julkaisu 2022:3. Viitattu 31.3.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163967/VN_2022_3.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Suomi kestävä kehityksen kansainvälisten vertailujen kärjessä. 2020. Suomen Agenda2030 -maaraaportti. Valtioneuvosto. Viitattu 30.9.2022. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/suomi-kestavan-kehityksen-kansainvalisten-vertailujen-karjessa>

The Catalysts. N.d. On the road to the future. European Strategy and Policy Analysis system. Viitattu 22.4.2023. <https://ec.europa.eu/assets/epsc/pages/espas/chapter2.html#sec5>

Toimeenpanon seuranta. N.d. Suomen YK-liitto. Viitattu 7.3.2023. <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys/toimeenpanon-seuranta>

Tulevaisuuden koulutuksen käsikirja. 2017. Askelmerkkejä kestävä koulutuksen kehittäjille. Toim. V. Luoma-aho & O. Sulopuisto. Sitran selvityksiä 124. Viitattu 5.7.2022. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/07/Selvityksia1241.pdf>

Tutkintojen perusteet. 2023. Opetushallitus. Viitattu 22.4.2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintojen-perusteet>

Vastuullisuus Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymässä. N.d. Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä. Viitattu 1.9.2022. <https://www.lhkk.fi/vastuullisuus/>

Vehkalahti, K. 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. Viitattu 9.3.2023. <https://doi.org/10.31885/9789515149817>

Wartiovaara, A, Aspivaara, C ja Nyman, S. 2023. Megatrendit 2023: Näitä kehityskulkuja emme voi ohittaa. Sitra. Julkaistu 1.1.2023. Viitattu 17.1.2023. <https://www.sitra.fi/uutiset/megatrendit-2023-naita-kehityskulkuja-emme-voi-ohittaa/>

Why are global megatrends important for Europe. 2020. European Environment Agency. Viitattu 22.4.2023. <https://www.eea.europa.eu/soer/2015/global/setting-the-scene>

Ylikoski, T, Rekola, S ja Poussa, L. 2023. Tulevaisuuskolmio. Sitra. Julkaistu 12.1.2023. Viitattu 17.1.2023. <https://www.sitra.fi/caset/tulevaisuuskolmio/>

Liitteet

Liite 1. Alakohtaiset tulokset opiskelijakyselyn kysymykseen miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus, positiivisen, neutraalin ja negatiivisen luokittelun keinoin

Sarake1	Kysyttäessä miltä näyttää alasi toiveikas tulevaisuus, esiin nousi aloittain seuraavanlaisia asioita
Ajoneuvo, kuljetus- ja nostoala	<p>Positiivinen luokittelu: Hyvältä, ihan hyvältä, kuljetustöiltä x 6. "Ihan hyvältä, toisaalta näillä polttoainehinnoilla ei kovin hyvältä", "Hyvältä, jos polttoaineiden hinta laskisi." Neutraali luokittelu: "Eipä taida olla kauvaa", "Paha sanoo varmaa tosi monesta asiasta, tulee jonkin näköisiä automaatti toimintoja niin että työntekijöille jää vähemmän tekemistä, kun robotit tekee ne ja niitä täytyy vaan ohjata jollai kaukosäätimellä. Ja sitte varmaa kuljetus menetelmiä parannetaan, että voi kuljettaa enemmän ja kätevämmiin. Turvallisuus järjestelmätkin varmaa paranee ja niitä lisätään." Yhdistelmäajoneuvon kuljettajia tarvitaan entistä enemmän viime vuosikymmenen verrattuna." x 3</p>
Elintarvike-, ravintola- ja cateringala	<p>Positiivinen luokittelu: Hyvältä x 9, (erittäin hyvältä, todella hyvältä, hyvältä, ihan ok, ihan jees tai työtä riittää), "Todella hyvältä töitä riittää." "Hyvältä näyttää ja koko ajan tulee uutta teknologiaa, jolla saa helpotettua työskentelyä. Tulee uusia uudenaikaisia kahviloita ja leipomoja, joissa käytetään uutta teknologiaa." "Erittäin hyvälle, tällä hetkellä kokin töistä on paljon pulaa ja tarjolla on erittäin paljon monenlaisia kokin töitä." Neutraali luokittelu: "No töitä on kuulemma tällä alalla riittävästi", "töitä on paljon tällä alalla." x 2. Negatiivinen luokittelu: "huonolta" x 1.</p>
Kauneudenhoitoala	<p>Positiivinen luokittelu: Hyvältä, yrittäjämäiseltä, uskoo töitä riittävän x 5. "Enenevässä määrin ihmiset ovat alkaneet panostamaan omaan hyvinvointiin, joten sen kannalta uskon töitä löytyvän alalta jatkossakin." , "Yrittäjämäiseltä, kauniilta ja raikkaalta. Kauneudenhoitoala kehittyy jatkuvasti ja tulevaisuus tuo mukanaan varmasti paljon uutta. Alan sisimmäinen olemus pysyy kuitenkin yhtä ihanana ja raikkaana." Neutraali luokittelu: "Kohtalaiselta", "Toivon menestyväni yrittäjänä. Toivon pystyväni myös työllistämään itseni lisäksi jonkun muun alan ammattilaisen, sekä toivon pystyväni hyödyntämään jokaista suoritettua tutkintoani (parturi-kampaajan pt, liiketalouden pt -merkonomi)", "Tuotteet ja palvelut kehittyvät, joka houkuttelee uusia asiakkaita. Tulevaisuudessa ihmiset käyttävät yhä enemmän aikaa ja rahaa itsensä hoitamiseen ja erilaisiin hyvinvointipalveluihin ja tämän johdosta kosmetologien tuottamien palveluiden kysyntä kasvaa." x 3. Negatiivinen luokittelu: "Ihan ok, jos pitää silmät auki. Omalla paikkakunnalla ei" x 1</p>
Keramiikka-ala	<p>Positiivinen luokittelu: "Toiveikkaassa tulevaisuudessa ainakin lähialueilla vallitsee rauha ja yhteisymmärrys. Ihmiset arvostavat ja haluavat yksilöllisiä ja ekologisia käsitötuotteita. Suomessa keramiikka-ala on 2040 noussut uuteen kukoistukseen ja on paljon keramiikka-alan pienyrittäjiä, ehkä pienteollisuutta. Erilaisia keramiikka-alan tapahtumia järjestetään Suomessa ja ulkomailla. Oma paja, jossa työskentelen yrittäjänä, on omassa pihapiirissä. Tuttujen alan yrittäjien kanssa on verkostoiduttu, osa ehkä entisiä koulukavereita." x 1</p>

Kone- ja tuotantotekniikka-ala	<p>Positiivinen luokittelu: Hyvältä x 6. "Jatkossa työtä kehitetään entistä enemmän".</p> <p>Neutraali luokittelu: "Voisin kuvitella, että automaatiokoneiden käyttö yleistyy. Harvemmin enää manuaalikoneita käytetään. Olisi kuitenkin hyvä, etteivät kaikki työt automatisoituisi, sillä pian sen jälkeen ei ole ihmisille töitä." x 2</p>
Liiketoiminta-ala	<p>Positiivinen luokittelu: Hyvältä x 9 (aika hyvältä, ihan hyvältä, alalle syntyy uusia ammatteja, hyvät valmiudet hankkia töitä ja työllistyä). "Hyvät valmiudet työllistymisyyteen.", "että tulee uusia ammatteja, joihin tarvitaan uusia näkökulmia asioihin." Neutraali luokitus: ei osaa sanoa tai vastata x 3. Negatiivinen luokitus: "Ei näytä hyvältä ainakaan kotiseudulla" x 1</p>
Puhtaus- ja kiinteistöpalveluala	<p>Positiivinen luokittelu: Alalla riittää töitä x 4 ja mahdollisuuksia laajentaa osaamista. "Töitä toivottavasti riittää. erilaisia hommia. Mahdollisuuksia vaikka laajentaa omaa osaamista kaukolämmön, LVI:n parissa.", "Työllisyys kasvussa ja töitä riittää." Neutraali luokittelu: "Vuonna 2040 olen toivottavasti elossa ja hyvin ansaitulla eläkkeellä, hyvä jos vielä terveystkin olisi kunnossa." x 1</p>
Rakennus- ja talotekniikka-ala	<p>Positiivinen luokittelu: Hyvältä x 38 (todella hyvältä, hyvältä, ihan hyvältä, kirkkaalta, työntäyteiseltä, töitä riittää tarjolle, rahaisalta). "Tulevaisuus näyttää hyvältä, rakennusalan töitä on ainakin tarjolla laajasti.", "Ihan hyvältä, rakennusalan töitä on nyt ja tulevaisuudessakin paljon -" Neutraali luokittelu; työmahdollisuudet voisivat olla paremmat pienellä paikkakunnalla x 9. "Toivoisin, että olisi paljon eri työmahdollisuuksia.", "Töitä olisi toivottavasti paljon, ja varmaan onkin koska koneiden on vaikea korvata putkimiestä. Palkka olisi myös kilpailukykyinen muihin aloihin verrattuna, jotta putkialalla hakisi opiskelijoita.", "Tulevaisuutta en tiedä, enkä osaa edes arvailla. Tulevaisuus näyttää hyvälle, kun pitää jalat maassa ja pään pilvissä. Tavoite voisi olla esimerkiksi jatkaa opiskelua insinööriksi tai DI.", "Kun valmistun ammattikoulusta, unelma olisi päästä korkeakouluun opiskelemaan rakennusarkkitehdiksi ja sieltä valmistua.", "Vanhempana alanvaihtajana ja vasta pari viikkoa opiskelleena ei tulevaisuudelta osaa kovin suuria odottaa, mutta toiveissa olisi löytää se alan "piilotyöpaikka", jossa vielä jonkun vuoden saisi työskennellä." Negatiivinen luokittelu: Ei näytä hyvältä x 1. "Ei näytä nyt hyvältä, koska aloittelijalle ei ole tällä hetkellä töitä, kaikki haluavat kokeneita tai insinöörejä. Eli nyt kun kesäkuusi haen töitä, niin olen laittanut jo 6 vuokrafirmaan tietoni, että otan vastaan lähes mitä vain."</p>
Sosiaali-, terveys- ja kasvatusala	<p>Positiivinen luokittelu: Hyvältä x 18, (työtä alalla riittää, hyvät työllistymismahdollisuudet moniammatilliselta, kivalta) "Moniammatilliselta laadukkaalta ensihoidolta.", "Hyvältä. Töitä riittää varmasti." Neutraali luokittelu: Vastauksia on laidasta laitaan kuten pohdintaa jatko-opintosuunnitelmiksi, työvoimapulaa, palkkausta, hoitotyön kehittymistä, työympäristö ja -ilmapiiriasioita x 17 "En osaa sanoa, toisaalta olen kuullut, ettei töitä ole paljoa tarjolla ja toisaalta sit taas olen kuullut, että töitä on paljon.", "Työtilanteen suhteen hyvältä, muutoin ehkä ei niin valoisalta. Mitä enemmän alalta saa työkokemusta tai kokemusta ylipäättään, ovat työpaikat ja olosuhteet niissä sellaisia, etteivät ne houkuta jäämään alalle.", "Työntekijöistä on pulaa. Ja koen, että on hyvä tilanne työmarkkinoilla. Voi valita mihin menee töihin." Negatiivinen luokittelu: x 3" Ei hyvältä, kova työvoimapula niin joutuu töitä tekemään pää kolmantena jalkana", "Toivon että alallani tulevaisuudessa olisi huomattavasti paremmat palkat ja enemmän työntekijöitä, jotta työmäärä ja sen rankkuus vähenisi. PAREMPAA TYÖHYVINVOINTIA!! Toivon että tavalliset työntekijät ovat saaneet muutosta aikaan vetoamalla päättäjiin vahvasti. Jos tilanne on sama, voi olla, että vaihdan alaa."</p>

Sähkö- ja automaatioala	<p>Positiivinen luokittelu: Hyvältä x 19 (ihan hyvältä, työtä on paljon tarjolla, lupaa-valta, ala uudistuu ja kehittyy, kirkkaalta). "Hyvältä koska paljon työtä tarjolla ja kokoajan enemmän kaikki sähköistyvät", "sähköala uudistuu kovaa vauhtia ja uusia komponentteja tulee koko ajan" Neutraali luokittelu: x 5. "turvallisuus on parempaa ja asiat monimutkaisempia", "että olisi töitä tarjolla paljon ja sähköala ei muuttuisi radikaalisti", "Toivotta töitä tulee riittämään koko työurani ajan ja mahdollisuudet toimia eri työtehtävissä säilyisi myös jatkossa.", "En tiedä"</p>
Tieto- ja viestintätekniikka-ala	<p>Positiivinen luokittelu: Hyvältä x13 (hyvältä, töitä riittää, työmahdollisuuksilta, ala on kasvava, rahalliselta). "Alani tulevaisuus näyttää hyvältä, sillä tietotekniikkaa tarvitaan kokoajan enemmän.", "Näyttää hyvältä, ala kasvaa kokoajan valtavasti ja töitä riittää.", "Valmistumisen jälkeen löytyy mieluisaa, koulutusta vastaavaa työtä. Mielellään läheltä nykyistä kotipaikkaa, tai ainakin maksimissaan kahden tunnin matkan päästä. Palkkauskaan ei ole niin tärkeä asia kuin hyvä työilmapiiri ja mukavat työkaverit. Työssä pitää myös saada kehittyä ja monipuolistua." Neutraali luokittelu: x 4. "Se näyttää ihan koodilta", "Työkalut ovat parantuneet ja töitä on tarpeeksi. Avoimenlähdekoodin työkalut ovat levinneet.", "Tulevaisuudessa alani tulee olemaan tärkeä" Negatiivinen luokittelu: Huonolta x1. "huonolta"</p>

Liite 2. Alakohtaiset tulokset opiskelijakyselyn kysymykseen miten LHKK voisi mahdollistaa toiveikkaan tulevaisuutesi

Sarake1	Kysyttäessä miten LHKK voisi mahdollistaa toiveikkaan tulevaisuutesi, esiin nousi aloittain seuraavanlaisia asioita
Ajoneuvo, kuljetus- ja nostoala	Hyvällä opetuksella, antamalla hyvät alan opit ja taidot x 4. antamalla palautetta x 2, vinkata hyvistä työssäoppimispaikoista x 2 "Antamalla/opettamalla hyvät alan taidot, antamalla palautetta tekemisestä, sanomalla mitkä olisivat hyviä harjoittelupaikkoja"
Elintarvike-, ravintola- ja cateringala	Laadukkaalla opetuksella x 3, ohjaamalla hyvin työssäoppimispaikkoihin x 3. "Antaa hyvät opit tulevaisuuteen, on kannustava jokaiselle opiskelijalle ja herättää kiinnostusta alan töistä." "FAI tekee mielestäni jo aivan kaiken mitä opiskelija voi koulustaan toivoa. Opettajat ovat ammattitaitoisia ja heidän opetuksensa kiitettävän monipuolista. Koko tunnelma koulussa ja opetuksessa on äärimmäisen ihailtavaa. On kunnia opiskella juuri tässä oppilaitoksessa."
Kauneudenhoitoala	Laadukkaalla ja monipuolisella koulutuksella x 5, perehdyttämällä yrittäjyyteen x1. "Antamalla hyvän koulutuksen. Johon kuuluvat ammattitaitoiset opettajat ja hyvät valmiudet harjoitella ammattia varten."
Keramiikka-ala	Hyvällä opetuksella. "Hyvät työtilat laitteineen, hyvä ammattialan opetus, pidetään kaikista huolta."
Kone- ja tuotantotekniikka-ala	Antamalla hyvät taidot työelämään x 4, hankkimalla nykyisempia koneita x2. "koulutus tarjoaa tulevaa työtä varten, paremmat työllistymismahdollisuudet ja paremman palkan. myös suositella oppilasta johonkin työpalkkaan."
Liiketoiminta-ala	Antamalla hyvää / ajantasaista opetusta x 4 "Pitämällä opiskelijat ajantasalla ja opettamalla opiskelijoille sellaisia asioita, joita työelämässä nykypäivänä ja tulevaisuudessa tarvitaan."
Puhtaus- ja kiinteistöpalveluala	Kouluttamalla monipuolisesti käytäntöä x3, "Antamalla monipuolista koulutusta. Etenkin alan koneiden käyttöön"
Rakennus- ja talotekniikka-ala	Hyvällä koulutuksella x 19, antamalla vinkkejä työelämään ja työharjoittelupaikoista 16, kannustaa yrityksiä ottamaan oppisopimusopiskelijoita x 6, lisäämällä etäopetusta x 3. "Opetuksen laatu pysyisi sen tasoisena, että tulevista putkimiehestä tulee osaavia ja ammattitaitoisia. Infotaisiin hakuajankana työntekijöiden mahdollisesta tarpeesta ja palkkauksesta. Ja jatketaan samalla linjalla siinä, että opiskelijoita autetaan työharjoittelupaikkojen kanssa ja kannustetaan työnantajia ottamaan ahkerat työntekijät oppisopimukselle. Oppisopimuksen mahdollisuus työharjoittelun aikana nostaa motivaatiota edistää opintojaan ja hoitaa harjoittelut kunnolla. Näin ainakin kavereiden kanssa ollaan juteltu", "Saatiin valita itse millaisia töitä teen yrittäjänä. Töitä on tulevaisuudessa varmasti paljon edelleen, koska myös tekniset alat on pakotettu muuttamaan. 2040 mikään tuskin on samanlailla kuin nyt. Teen itsenäisesti töitä etänä, koska ilmasto on muuttunut ja liikkuminen on rajoitettua. Tiimiin ollaan yhteydessä verkolla."
Sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden ala	Hyvällä, laadukkaalla opetuksella / koulutuksella x 14, enemmän käytännönläheistä opiskelua x 8, "Kestävä kehitys alalla haasteellinen ja näkökulma kapea, ajatellaan lähinnä kierrätystä ja esim. sosiaalinen ja taloudellinen näkökulma puuttuu.", "Kouluttamalla hyvin valmistamalla ja perehdyttämällä alaan hyvin Tukemalla"
Sähkö- ja automaatioala	Hyvällä monipuolisella opetuksella / perehdytyksellä x 9, valmistamalla työelämään x 6. "monipuolista opetusta ja työ elämään valmistautuminen"
Tieto- ja viestintätieteiden ala	Hyvällä opetuksella x 9, neuvomalla jatko-opintoihin liittyen x 2, opettamalla asioita joita työelämässä tarvitaan ja käytetään x 4, kunnollisella ergonomialla x3. "Antamalla kunnan opetuksen. Hyvällä ergonomialla ja hyvällä opimisympäristöllä"

Liite 3. Alakohtaiset tulokset opettaja- ja ohjaushenkilöstön kyselystä miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus, ja mitkä ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat

Sarake1	Kysyttäessä miltä näyttää oman alasi hyvä tulevaisuus ja mitkä asiat ovat keskeisimmät hyvän tulevaisuuden mahdollistajat, alakohtaisesti esiin nousi seuraavia näkemyksiä:
Humanistiset ja taidealat	Media-alan arvo on kasvussa, sillä alan taitoja tarvitaan kaikilla aloilla videoiden ja valokuvien tuotannon sekä nettisivujen ja graafisen suunnittelun muodoissa, kun kaikki visualisoituu yhä enemmän. Paikallisesti alan työpaikat ovat vähissä, joten työllistyminen vaatii yrittäjämäistä asennetta. Alalle on tulossa uusia visuaalisia ja virtuaalisia teknologioita. ”Hyvän tulevaisuuden tälle alalle luo hyvät ja ennen kaikkea motivoituneet työntekijät, jotka haluavat kehittyä työssään äärettömiin.”
Kauppa-, hallinto- ja oikeustieteet alat	Kaupanala on monimuotoinen ja monialainen. Alalla tarvitaan työntekijöitä, joilla on mahdollisuus ja kyky sopeutua joustaviin työaikoihin myös iltaisin ja viikonloppuisin. ”Hyvä tulevaisuus näyttää siltä, että ihmisillä on riittävästi käyttövaroja, ostaakseen niin päivittäis- kuin käyttötavaroita. Mikäli ihmisten ostovoima heikkenee, heikkenevät myös oman alan tulevaisuuden näkymät.” Alan koulutukseen tulisi lisätä digi- ja yrittäjyystaitoja yhteistyössä suunnitellen.
Palvelualat	Palvelualalla työtä riittää. ”Työvoimapula osaajista ravintola-alalla, kantasuomalaiset valikoivat töitä ja osaa catering-alan työtehtäviä tekee muualta suomeen saapuneet henkilöt.” Alan koulutuksia tulisi kehittää työnantajien tarpeisiin ja maahanmuuttajien sekä alanvaihtajien kohdalla keventää opiskelun rakennetta yhteisten pakollisten tutkinnonosien osalta. Myös jatkuva oman osaamisen kehittäminen on keskeinen hyvän tulevaisuuden mahdollistaja.
Tekniikan alat	Hyvältä näyttää, alan työllisyystilanne on hyvä, pikemminkin alaa uhkaa työvoimapula. Teknologian hyödyntäminen lisääntyy ja muuttaa työtehtäviä haasteellisimmiksi, tarvitaan asennemuutosta uuden tekniikan haltuun ottamiseksi. Keskitytään erityisesti työelämään painottuvaan opiskelijaohjaukseen ja uuden teknologian käyttöön.
Terveys- ja hyvinvointialat	Hyvinvointitekniikka ja robotiikka mahdollistavat ja tukevat hoitotyötä.
Tietojenkäsittely- ja tietoliikennealat	Hyvältä näyttää, ala on kehittyvä, alalla on töitä ja ne lisääntyvät. Alalle on myös tarjolla jatko-opintomahdollisuuksia
Yhteiskunnalliset alat	Ala on hyvinvoiva ja turvallinen mutta muutokset väistämättömiä. Rohkeus, uteliaisuus ja yhdessä ideointi ja kehittäminen ovat voimavara tuottaa esimerkiksi eri alojen yhdistelmäkoulutuksia tai kurkistusopintojaksoja. ”Erialaisten teknologisten ratkaisujen ja ammatillisten osaamisen yhdistelemistä tehdään tulevaisuuden ammatillisessa koulussa. Niissä on mukana yritykset, muita oppilaitoksia ym. Hyödynnetään mm. vapaan sivistystyön, lukion ja amk:n tarjontaa. Koulu ei olisikaan alkaa ja päättyä ja suoritettavat sisällöt ja tutkinnot vaan enemmän ihmisen kehityksessä ja ajassa muuttavana, osa elämää, ”uteliaisuuskoulua koko elämä”.”

Liite 4. Alakohtaiset tulkinnot opettaja- ja ohjaushenkilöstön kyselyn kysymykseen miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuudesta todellisen

Sarake1	Kysymyksessä miten juuri sinä pystyt omalla työlläsi ja toiminnallasi tekemään tästä hyvästä tulevaisuudesta todellisen mainittiin seuraavia asioita:
Humanistiset ja taidealat	Huolehtia kannustavasta ilmapiiristä ja olla opiskelijoille luottamuksen arvoinen tukihenkilö, joka saa heidän parhaat puolet esiin.
Kauppa-, hallinto- ja oikeustieteet alat	Oman osaamisen kehittämisestä huolehtimalla, jotta onnistuu opettaa laaja-alaisesti niin alan substanssia kuin työelämätaitojakin.
Palvelualat	Oman osaamisen ajan tasalla pitäminen ja kehittäminen, positiivinen asenne ammattiympäristöä unohtamatta. ”Toteuttamalla työtäni opiskelijoiden etu edellä ja oppilaitoksen arvojen mukaisesti, kehittämällä itseäni ammatillisesti, luomalla mahdollisimman yhteisöllistä ilmapiiriä ja toimien yhdenvertaisesti. Palautteen ja avun antamisella tai pyytämällä on suuri vaikutus työn toteutuksen kannalta. Vaikutan työyhteisöön positiivisesti olemalla itse yhteistyökykyinen ja joustava mahdollisuuksieni mukaan.”
Tekniikan alat	Oman ammattitaidon kehittäminen, positiivisen ja innostavan asenteen ylläpitäminen ja esimerkin näyttäminen. ”Opiskelijoiden erilaisuuden huomioiminen siten, että järkevällä tasolla pyritään ohjaamaan / opettamaan ammatissa tarvittavat perustaidot pohjaksi työelämään ja työelämässä oppimiseen.” Huomioida yksilöllisten opinpolkujen tarve.” Kuunnella mahdollisimman paljon työelämän tarpeita ja toiveita, ottaa kappia hiljaisista signaaleista, tukea ja auttaa sekä vahvistaa luottamusta että yhteisvoimin selvittää haasteista.”
Terveys- ja hyvinvointialat	Tulevaisuuden suunnittelutaitojen lisääminen ja erilaisten työpaikkojen esittelyt.
Tietojenkäsittely- ja tietoliikennealat	”Opettamalla asioita monipuolisesti ja varsinkin tiedon haun osaaminen on tärkeää, koska ala kehittyy koko ajan.”
Yhteiskunnalliset alat	Kannustamalla, rohkaisemalla yksilöllisiin valintoihin, jatkuvaan oppimiseen ja laaja-alaiseen kehittymiseen. ”Luomalla opiskelijalle uskoa itsen, elämään ja tulevaisuuteen.”

Liite 5. Alakohtaiset tulokset opettaja- ja ohjaushenkilöstön kyselyn kysymykseen mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito ja miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa

Sarake1	Kysymyksessä mikä on mielestäsi tulevaisuuden tärkein taito ja miten voimme sitä LHKK:ssa opettaa todettiin seuraavia:
Humanistiset ja taidealat	ajattelu, inhimillisuus ja luovuus. ” Tärkein taito on opiskelijan saappaisiin astuminen. Ei liikaa, jotta opetuksen taso ja auktoriteetti pysyy, vaan että jotkut oppilaat vain tarvitsevat opettajaa/ohjaajaa, joka on opetushahmo, mutta myös ystävä, joka auttaa töissä.”
Kauppa-, hallinto- ja oikeustieteet alat	vuorovaikutustaidot, palveluasenne, joustavuus, tiedonhakutaito ja kriittinen medianlukutaito. ”Ihmissuhdetaidot!”
Palvelualat	työelämäyhteistyötä ja tiimityöskentelyä. ”Toisen ihmisen kunnioittaminen kaikilla osaluilla, erilaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen, vastuullisuus ja kyky tehdä yhteistyötä saavuttaaksemme halutun tuloksen.”
Tekniikan alat	resilienssi, yhteistyötaidot, elämäntaitotaidot, tiedonhakutaidot, luova ajattelu, rehellisyys, luotettavuus ja yrittäjämäinen asenne. ”Tehdään se, mikä luvataan ja yritetään tehdä aina pikkasen paremmin, kuin edellisellä kerralla.” Tekemällä oppiminen yhdessä työelämän kanssa projekteissa, ensin teorian haltuun positiivisella asenteella ja sitten luovaan ajatteluun ja asioiden ymmärtämistä miksi ja miten tehdään.
Terveys- ja hyvinvointialat	vuorovaikutustaidot.
Tietojenkäsittely- ja tietoliikennealat	”Jatkuvan oppimisen taito.”
Yhteiskunnalliset alat	vuorovaikutustaidot, yhteistyötaidot, tunne- ja tietoisuustaidot, inhimillisuus ja monikulttuurises-sa yhteiskunnassa toimiminen. ”Tulevaisuususkon ylläpito”